

Karoliina Laamanen ja Maria Neffling

NAANTALIN PERHETYÖN ESITTEET, WWW-SIVUN INFO JA
PERHETYÖN INFO

Sosiaalialan koulutusohjelma
Lastensuojelu, perhetyö ja nuorisokasvatus
2016

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

NAANTALIN PERHETYÖN ESITTEET, WWW-SIVUN INFO JA PERHETYÖN INFO

Karoliina Laamanen ja Maria Neffling
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2016
Ohjaaja: Ahosmäki, Merja
Sivumäärä: 47
Liitteitä: 5

Asiasanat: Sosionomi (AMK), perhe, haasteet, perhetyö, sosiaalihuoltolaki, lasten-
suojelulaki, Naantali

Vuonna 2014 uudistunut sosiaalihuoltolaki on tuonut muutoksia perhetyön kentälle. Uudistuksen myötä kuntien velvollisuudeksi tuli kertoa kuntalaisille tulevista muutoksista ja muun muassa tätä kautta Naantalissa nousi tarve uusille tiedottamisen välineille. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli siis luoda Naantalin perhetyölle välineitä, joilla perhetyöstä ja sosiaalihuoltolain uudistuksista perhepalveluihin saisi välitettyä tietoa kuntalaisille ja yhteistyötahoille. Tilajana oli Naantalin lapsiperheiden sosiaalityö ja opinnäytetyönä teimme heille kolme esitettä, www-sivun infon, sekä perhetyön infon aiheesta yhdelle Naantalin yhteistyötaholle.

Opinnäytetyömme teoriaosassa käsitelimme perhe-käsitettä ja perheiden uusia haasteita, joihin perhetyö pohjautuu. Teoriaosuudessa käsitelimme myös perhetyön käsitettä ja uuden sosiaalihuoltolain tuomia muutoksia perhetyössä. Lisäksi perehdyimme Naantalissa tarjottaviin palveluihin, joista pääsääntöisesti keskityimme perhetyöhön. Myös muita lapsiperheille suunnattuja sosiaalihuollon palveluja on käsitelty opinnäytetyömme kirjallisessa osassa.

Www-sivun infon teimme sosiaalitoimen perhetyöstä. Uudet esitteet teimme perhetyöstä ja lapsiperheiden sosiaalityöstä. Toteutimme myös vapaamuotoisen haastattelun Naantalin perhetyön tiimin palaverissa. Palaverissa saimme tietoa ja tiimin jäsenten toiveita esitteiden ja perhetyön infon rakentamisen tueksi. Ensimmäinen esite oli neuvolan perhetyöstä ja lapsiperheiden kotipalvelusta. Kaksi muuta esitettä olivat sosiaalitoimelle; Sosiaalitoimen perhetyön ja nuorten avohuollon ohjauksen esite sekä lapsiperheiden sosiaalityön esite, joka käsiteli Naantalin sosiaalitoimen perhepalveluita toteuttavaa kokonaisuutta.

Esittelimme perhetyötä infon merkeissä yhdelle Naantalin perhetyön yhteistyötaholle; Väentuvan avoimelle päiväkodille. Kohderyhmänä infolle olivat Väentuvan henkilökunta sekä paikalla olleet asiakkaat. Perhetyön infon tavoitteena oli tuoda tietoa Naantalin lapsiperheille suunnatuista palveluista sekä uudistuksista.

THE BROCHURES, WEBSITE INFO AND FAMILY WORK INFO OF FAMILY WORK IN NAANTALI

Karoliina Laamanen ja Maria Neffling
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
May, 2016
Supervisor: Ahosmäki, Merja
Number of pages: 47
Appendices: 5

Key words: A Bachelor of Social Studies (AMK), family, challenges, family work, Social Welfare Act, Child Protection Act, Naantali

---

The purpose of our thesis was to create tools for Naantalis' family work. With these tools the citizens of Naantali and the customers of the family work in Naantali would be more aware of the changes in family work created by the new social welfare act. For our thesis we worked with Naantalis' department of social work for families with children. The end result of our thesis was three brochures, a website info and a family work info about the subject conveyed in the brochures to a liaison of Naantalis' family work.

In the literary section we discussed about the modern family assemblies, and the challenges that face families today. The challenges are the base of family work. We also discussed about the meaning of family today, family work in general, the laws controlling family work and the renovation it has undergone in the past year. Furthermore, we took a closer look about the services that are offered in Naantali. Our focus was on family work, the execution of family work and the different providers of these services, because of the restrictions of our thesis. We also brought up some other social care services directed to families with children in our literary section, because of the topics in our products.

We made new brochures about family work and social work for families with children and we made a new website info for family work in social security. We also executed a free interview in the family work team meeting. In the meeting we gained more information and insight about the thoughts and ideas of the team concerning our brochures and presentation. The first brochure was about child health centers family work and home help services to families with small children. The other two brochures were to the social care: The family work of social care and noninstitutional social care for youth, and Social care for families with children, that told about the ensemble of Naantalis' family services of social care.

We also produced a family work info about these facts and changes to a liaison of Naantalis family work; the open daycare of Väentupa. The focus group was the liaisons' employees and customers in place. The point of the presentation was to bring more information about the new social welfare acts changes concerning, and the services directed to, Naantalis' families.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 ERILAISET PERHEET – ERILAISET HAASTEET	8
2.1 Perhe ennen ja nyt	8
2.2 Haasteiden taustatekijöitä	9
2.3 Erilaiset perhekokoonpanot ja niiden haasteet	10
2.3.1 Ydin- ja uusperheet	10
2.3.2 Yksinhuoltajaperheet	11
2.3.3 Sateenkaariperheet	11
2.3.4 Monikulttuuriset perheet	12
2.3.5 Sijaisperheet	13
2.3.6 Adoptioperheet	13
3 PERHETYÖ	14
3.1 Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö	15
3.1.1 Sosiaalihuoltolaki	16
3.1.2 Neuvolan perhetyö	17
3.1.3 Lapsiperheiden kotipalvelu	18
3.1.4 Muut perhetyötä tekevät tahot	18
3.2 Lastensuojelun perhetyö	19
3.2.1 Lastensuojelulaki	20
3.2.2 Tehostettu perhetyö	20
3.3 Perhetyön prosessi	22
3.3.1 Prosessin vaiheita	22
3.4 Työvälineitä ja menetelmiä	23
3.5 Moniammatillisuus perhetyössä	24
4 NAANTALI	25
4.1 Moniammatillisuus Naantalissa	25
4.1.1 Perhetyön tiimi	26
5 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISET PERHEPALVELUT NAANTALISSA	27
5.1 Neuvolan perhetyö	27
5.2 Lapsiperheiden kotipalvelu	28
5.3 Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö sosiaalitoimessa	29
5.3.1 Perhetyön prosessi	30
5.4 Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta	32
6 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ NAANTALISSA	33
6.1 Tehostettu perhetyö	33

6.2 Nuorten avohuollon ohjaus	34
6.2.1 Sosiaalitoimen työvälineitä ja menetelmiä.....	35
7 RAPORTOINTI.....	36
7.1 Kohderyhmät.....	36
7.2 Suunnitteluvaihe.....	37
7.3 Toteutusvaihe	37
7.3.1 Www-sivun info.....	38
7.3.2 Esitteet.....	39
7.3.3 Perhetyön info	41
8 POHDINTA	43
LÄHTEET.....	45

LIITE 1	Naantalın sosiaalitoimen perhetyön www-sivun info
LIITE 2	Neuvolan perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu –esite
LIITE 3	Naantalın sosiaalitoimen perhetyö ja nuorten avohuollon ohjaus –esite
LIITE 4	Naantalın lapsiperheiden sosiaalityö –esite
LIITE 5	Perhetyön infon PowerPoint-esitys, dioja 32 kappaletta

1 JOHDANTO

Perhe on ollut muutoksen alla niin kauan, kun perheitä on ollut. Kulttuurien muuttuessa perhekäsitykset ja perhekoonpanot ovat monipuolistuneet. Myös perhetyö on muuttunut aina kunkin aikakauden sosiaalisen ja poliittisen tilanteen mukaisesti. (Jaakkola, Pulma, Satka & Urponen 1994, 10.) Esimerkiksi 1930-luvulla perhetyö oli aluksi järjestelmällistä kodinhoitajatoimintaa, joka vuosikymmenien saatossa kehittyi kodinhoitajien ja kotiavustajien eriyettyihin tehtäviin. Perhetyön rantautuessa Suomeen Ruotsista 1970-luvulla, kodinhoitajan tittelistä muotoutui modernimpaa perhetyötä muistuttava perhetyöntekijän työ. Tällöin aloitettiin tehostetun perhetyön kokeilu, josta nykypäiväinen perhetyö onkin saanut alkunsa. Samaan aikaan huomattiin myös moniammatillisen työskentelyn vahvuudet perhetyössä, perheiden monimutkaistuneiden ongelmien takia. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 47-51.)

Perhetyö on pyrkinyt aina kehittymään toimivammaksi. Uudistunut sosiaalihuoltolaki (1301/2014) onkin tuonut uudenlaisia palveluita kunnille, eli kunnat ovat velvoitettuja tarjoamaan sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä ja mukautumaan muihinkin sosiaalihuoltolain mukaisiin muutoksiin. Kunnille on varattu muutoksen myötä myös valti-onosuutta, sillä laki velvoittaa kuntia varaamaan riittävästi resursseja uudistuksen tuomien muutosten toteuttamiseksi. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 3§.) Vastuu tiedottamisesta on siirtynyt kunnille, ja tästä syystä Naantalın sosiaalitoimelle nousi tarve uusille tiedotusvälineille. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.) Opinnäytetyömme pohjautuukin näihin muutoksiin ja kuntien velvollisuu-teen tiedottaa niistä.

Sosiaalihuoltolain uudistus painottaa varhaista tukemista ja ennaltaehkäisevyyttä yhä enemmän, tuomalla esimerkiksi mahdollisuuden sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle. Palveluiden saamista on pyritty helpottamaan, laatua parantamaan sekä palveluiden oikea-aikaisuuteen on kiinnitetty huomiota. Korjaavia toimenpiteitä on siis pyritty vähentämään, mutta avun tarve ei vähene hetkessä. Sosiaalihuoltolain mukaisen

perhetyön rinnalla on edelleen lastensuojelun perhetyö, joka toimii tehostetummin kuin sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö. Sosiaalihuoltolain uudistus on tuonut muutoksia myös muihin lakeihin, kuten lastensuojelulakiin. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 1§ 61§.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme lakien ja niiden tuomien muutosten lisäksi perheen ja perhetyön määritelmää. Kerromme myös Naantalın perhepalveluista, erityisesti perhetyöstä ja siitä kuinka se Naantalissa rakentuu. Lopuksi raportoimme opinnäytetyömme ja käsittelemme toiminnallista osuuttamme eli Naantalın sosiaalitoimen perhetyön uusittuja www-sivuja, esitteitä sekä perhetyöstä pitämäämme informaatiotilaisuutta.

2 ERILAISET PERHEET – ERILAISET HAASTEET

2.1 Perhe ennen ja nyt

Perhekäsitykset vaihtelevat jonkin verran kulttuureittain, mutta myös kulttuurien sisäisesti. Esimerkiksi sata vuotta sitten Suomessa, perhe nähtiin laajana yksikkönä. Tällöin perheeseen kuului koko suku ja avioliitot solmittiin koko loppuelämäksi. Avioliitot ja avioerot olivat hyvin harvinaisia. Niihin aikoihin perheissä oli myös useita lapsia ja lasten oletettiin osallistuvan kotitöihin pienestä pitäen. (Lastensuojelun keskusliiton [www-sivut 2016](#).) Perheen käsite on ajansaatossa muuttunut. Esimerkiksi avioerojen määrä on kasvanut viime vuosien aikana, eli yhä useampi aikuinen menee elämänsä aikana naimisiin useamman kerran. Lapsien oikeudet ja velvollisuudet ovat myös muuttuneet. Lapsilla katsotaan olevan paljon enemmän oikeuksia kuin ennen, mutta tämä tuo myös enemmän velvollisuuksia. (Kraav & Lahikainen 2000, 1-3.)

Tilastokeskuksen mukaan muutosta nähdään myös esimerkiksi siinä, että lapsia saadaan entistä vähemmän ja vanhempina. Työelämä on tullut tärkeämmäksi vanhemmille ja sitä kautta kotityöt ja lasten hoito jakaantuvat toisin kuin aiemmin. Näitä asioita ei enää siis nähdä pelkästään äidille kuuluvina velvollisuuksina. (Tilastokeskuksen [www-sivut 2016](#).)

Perheet ovat myös moninaistuneet. Perhekokoonpanojen erilaisuus on muuttunut hyväksyttävämmäksi kuin esimerkiksi sata vuotta sitten, vaikka perhekäsitys Suomessa on suppeampi kuin useissa muissa Euroopan maissa. Suomessa esimerkiksi isovanhemmat eivät perinteisesti kuulu aikuisten lastensa perheisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että lapset muodostavat omat perheensä, joihin isovanhemmat eivät kuulu. Suomessa ei ole tapana elättää lähisukulaisia. (Lastensuojelun käsikirja 2016.)

Perhekokoonpanojen sisältä löytyy myös paljon vaihtelua. Vaihtelua löytyy esimerkiksi taloudelliseen tilanteeseen, perhekokoon, vanhempien määrään ja esimerkiksi lapsille annettuun aikaan liittyen. Vaihtelu näkyy myös perheitä tarkemmin kuvailevissa nimikkeissä, kuten lapsiperhe tai vaikkapa murrosikäisten lasten perhe. Nimikkeitä on monia, mutta niin on erilaisia perheitäkin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:n [www-sivut 2016](#).)

2.2 Haasteiden taustatekijöitä

Vaikka perheitä on hankala lokeroida tiettyjen piirteiden mukaan, on kuitenkin ole-massa yhtäläisyyksiä erilaisten perheiden välillä. Esimerkiksi lastensuojelun erityis-tutkija Tarja Heino on tehnyt tutkimuksen lastensuojelun avohuollon perhetyössä ol-leista perheistä vuonna 2007. Tutkimuksen mukaan tutkittavien perheiden lapset olivat usein iältään joko alle kolmevuotiaita tai murrosikäisiä. Nämä perheet olivat myös usein keskimääräistä heikompituloisia. Tästä tehtiin johtopäätös, jonka mukaan talou-delliset vaikeudet olisivat osatekijänä haasteiden syntymisessä lastensuojelun avo-huollon perhetyötä saavissa perheissä. (Heino 2007, 65.) Vaikka joissakin perheissä ongelmat saattavat olla samankaltaisia, kokee jokainen perhe haasteet aina omalla ta-vallaan (Järvinen ym. 2012, 26).

Yksi nykypäivän perheiden haasteista on esimerkiksi työn ja perheen yhteensovitta-minen, joka hankaloittaa arjen pyörittämistä. Tällaisessa tilanteessa haasteeksi muo-dostuvat muutokset arjessa ja niiden sietäminen. Odottamattomilta asioilta ei voi vält-tyä ja tällöin perheen tilanne voi hankaloitua nopeasti. (Jallinoja 2000, 133; Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 15-16.) Vanhemmilta vaaditaan siis yhä enemmän arjen hal-lintaa. Heidän tulisi tehdä paljon töitä, maksaa omaa eläkettään ja heidän tulisi auttaa yhteiskuntaa maksamalla veroja. Kuitenkin samaan aikaan heidän tulisi viettää paljon aikaa lastensa kanssa ja kasvattaa heitä parhaalla mahdollisella tavalla. (Jyväskylän yliopiston www-sivut 2016.) Myös lapsilta vaaditaan nykypäivänä paljon. Vanhem-pien odotukset omaa lastaan kohtaan voivatkin olla liiallisia, ja näin myös haitallisia lapselle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:n www-sivut 2016.)

Lisäksi haasteita voi syntyä vanhemman puutteellisesta kyvystä hoitaa lasta ja olla tä-män kanssa vuorovaikutuksessa. Arjessa saattaa esiintyä haasteita myös silloin, jos vanhempi kärsii psyykkisestä sairaudesta tai psyykkisestä herkistymisestä. Herkisty-minen voi tarkoittaa esimerkiksi raskauden jälkeistä masennusta. Haastetilanteita voi siis syntyä erilaisten elämäntilanteiden muutosten kautta. Tällaisia elämäntilanteita voivat olla esimerkiksi muuttaminen, perheenjäsenen sairastuminen tai lapsen synty-minen perheeseen. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 93-94; Pelkonen & Hakulinen 2002, 208.)

Koska perheet ovat muuttuneet yksilöllisemmiksi ja monimutkaisemmiksi, myös haasteiden kirjo näyttyy selkeämmin (Forsberg 2003, 1). Näistä haasteista muodostuukin lähtökohta, johon perustuu perhetyön toteuttaminen (Rönkkö & Rytönen 2010, 27).

2.3 Erilaiset perhekokoonpanot ja niiden haasteet

2.3.1 Ydin- ja uusperheet

Yleisimpiä perhekokoonpanoja ovat tilastokeskuksen mukaan ydin- ja uusperheet. Ydinperheeseen perinteisesti kuuluu isä, äiti ja heidän yhteiset lapsensa. Ydinperhe voi kuitenkin tarkoittaa myös esimerkiksi kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman ja heidän lastensa perhettä. Ydinperhe pitääkin sisällään myös monia muita perhekokoonpanoja. Uusperhe eroaa ydinperheestä siinä, että termi on tarkempi. Uusperheessä perheeseen kuuluu vanhempien lisäksi molempien parisuhteen osapuolien omat lapset. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Nouvonen & Kurvinen 2006, 14,55.)

Perinteisessä ydinperheessä jokaisen lapsen sekä aikuisen huomioon ottaminen, arvostaminen ja kuuleminen on tärkeää. Haasteita voi muodostua esimerkiksi, kun lapsi syntyy perheeseen, taloudellinen tilanne on epävakaa, vanhemmat kokevat ristiriitaisia tunteita urakehityksestään tai lapsen hoitaminen ja kasvattaminen tuntuvat hankalalta. Myös kotitöiden tasapuolinen jakaminen voi luoda pulmia varsinkin vanhempien parisuhteelle. (Wright & Leahey 2009, 96-98.)

Uusperheessä kaksi eri perhettä yhdistyy, jolloin molemmat perheet tuovat mukanaan omat toimintatapansa ja rutiininsa. Tämä voi osoittautua haasteelliseksi perhettä perustaessa. (Suomen uusperheiden liitto ry:n www-sivut 2014.) Uusperheessä haasteita voi ilmetä niin perheen uudella osapuolella, kuin myös perheen aikaisemmillä jäsenillä. Haasteeksi voikin muodostua esimerkiksi ristiriitaisten tunteiden käsitteleminen. Voi siis olla hankalaa löytää omaa paikkaansa ja tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta uuden perheen kanssa. Tämä voi olla rankkaa uudelle vanhemmalle, mutta erityisesti perheeseen saapuvalla tai saapuvilla lapsille. Vanhempien välinen työnjako kotona voi myös osoittautua haastavaksi, esimerkiksi vanhemman rajatessa toisen vanhemman

biologista lasta. Uusperheissä tulee ottaa huomioon myös etävanhemman mahdollinen rooli, joka voi huonossa tilanteessa hankaloittaa koko uusperheen arkea ja yhteistä elämää. (Broberg 2010, 58, 116, 208.)

2.3.2 Yksinhuoltajaperheet

Yksinhuoltajaperheet, eli yhden vanhemman ja hänen lastensa perheet, ovat myös yleistyneet (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 15). Yksinhuoltajaperheen haasteet perustuvat suurelta osin toisen vanhemman poissaoloon. Haasteita voi ilmetä esimerkiksi normaalin arjen järjestämisessä tai lapsille annetun ajan vähyydessä. Ajan-kohtaisia voivat olla myös haasteet huoltajuusriitojen ja perheväkivallan uhan saralla. Myös oikeusprosessien hankaluudet eron, huoltajuuden tai omaisuuden jakamisen hetkellä haastavat perhettä. (Rosengren 2013.)

Yksinhuoltajaperhettä tarkastellessa tulee ottaa huomioon, osallistuuko lapsen toinen vanhempi lapsen kasvatukseen pääasiallisen huoltajan kanssa, vai ei. Tämän lisäksi tulee ottaa huomioon pääasiallisen huoltajan vastuu taloudellisen tilanteen hallinnasta ja arjen sujumisesta. Yksinhuoltajavanhemman vastuu onkin suuri. (Forssén, Haataja & Hakovirta 2009, 11-12.)

2.3.3 Sateenkaariperheet

Sateenkaariperhe voi samaan aikaan olla esimerkiksi ydin- tai uusperhe, mutta sateenkaariperhe käsitteenä on tarkempi ja kertoo vanhempien tai jommankumman vanhemman kuuluvan seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin (Lastensuojelun käsikirja 2016). Sateenkaariperhe voi esimerkiksi olla homo- tai lesbovanhemmista ja heidän lapsistaan koostuva perhe. Käsite kattaa alleen myös useamman kuin kahden vanhemman perheet, sukupuoleltaan itsensä määrittelemättä jättävien perheet sekä bi- tai transsukupuolisia vanhempia sisältävät perheet. Jokainen perhe on keskenään erilainen, mutta useimpia sateenkaariperheitä kuitenkin yhdistää perheiden tarkka suunnittelu ja hyvin voimakas sitoutuminen lapsen elämään. (Rönkkö & Rytönen 2010, 17.)

Sateenkaariperheissä suurena haasteena on yleisten ennakkoluulojen sietäminen. Jopa perheen lähipiirillä saattaa olla hankaluuksia hyväksyä perheen erilaisuutta, ja tämä saattaa luoda rasitteita niin vanhempien kuin lastenkin välille. Sateenkaariperheissä haasteita ja ristiriitoja luo myös lainsäädännöt. Esimerkiksi mies- tai naisparien ydinperheissä toisella vanhemmalla ei ole oikeutta adoptoida toisen vanhemman biologista lasta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että niin sanotulla sosiaalisella vanhemmalla ei ole lainmukaista oikeutta lapseen. Sosiaalisen vanhemman ei siis tarvitse maksaa elatusmaksuja eikä hän saa lapsen tapaamisoikeutta eron sattuessa. Lapsella ei myöskään ole sosiaalisen vanhemman perimisoikeutta. Sateenkaariperheiden vanhempien eriarvoinen asema voikin kuormittaa perhettä. (Kuosmanen 1997, 102-108.)

2.3.4 Monikulttuuriset perheet

Jokainen perhe on omalla tavallaan monikulttuurinen. Molemmat puoliset tuovat yhteiseen perheeseen aina omanlaisensa tavat ja kulttuurin. Kuitenkin perinteisessä monikulttuurisessa perheessä, puoliset ovat joko syntyneet eri maissa tai koko perhe on muuttanut uuteen maahan. (Rönkkö & Rytkönen 2010, 150-151.) Monikulttuuriseksi perheeksi luetaan myös perhe, johon on kansainvälisesti adoptoitu ulkomaalaistaustainen lapsi (Simojoki 2001, 62-63).

Monikulttuuriset perheet kohtaavat samanlaisia haasteita arjessaan kuin yksikulttuuriset perheet. Monikulttuurisuus tuo kuitenkin mukanaan myös omanlaisiaan haasteita. Esimerkiksi lapsen syntyessä perheeseen, voi uusi elämäntilanne herättää vanhemmissa ajatuksia, joita saman kulttuurin vanhempien ei välttämättä tarvitse siinä laajuudessa pohtia. (Yancey & Lewis 2009, 147.) Ensinnäkin kahden kulttuurin perheessä voi esiintyä suurta reagointia uuden kotimaan kulttuuriin, kieleen ja tapoihin. Näissä perheissä kahden eri kulttuurin kohtaamista käsitellään eniten kotona. Kun vanhemmat ovat eri kulttuureista, voi heidän erilaiset ajatuksensa kasvatuksesta, normeista, arvoista ja odotuksista hankaloittaa perheen arkea. Pitää myös ottaa huomioon, että maahanmuutto on aina omanlaisensa shokki- ja kriisitilanne. Tällöin monenlaiset ongelmat, kuten masentuneisuus, unettomuus tai reagointi fyysisesti tai henkisesti voivat nousta pintaan. (Oksi-Walter, Roos & Viertola-Cavallari 2009, 132-133.)

2.3.5 Sijaisperheet

Sijaisperhe muodostuu perheen vanhemmista, heidän lapsistaan sekä perheen sijaislapsista tai -lapsista. Sijaisperheessä perhe huolehtii lapsen kasvatuksesta yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa. Sijaisperhe on erilainen verrattuna aikaisemmin mainittuihin perhemuotoihin. Vanhempien tulee käydä läpi tietynlaisia prosesseja voidakseen ryhtyä sijaisperheeksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi Pride-valmennuksessa (Parents' Resources for Information Development Education) käymistä. Valmennus antaa perheelle enemmän valmiuksia ja tietoa sijaisperheeksi ryhtymisestä. PRIDE-valmennuksen lisäksi, jos perheessä on enemmän kuin neljä sijoitettua lasta, tulee ainakin toisella vanhemmalla olla soveltuva alan koulutus. Tämä tarkoittaa vähintään toisen asteen tutkintoa. (Ketola 2008, 18, 21, 133.)

Sijaisperheessä haasteita voi ilmetä esimerkiksi, kun sijaisvanhempi kokee uupumusta, voimattomuutta tai epävarmuutta. Myös lapsen ja hänen biologisen perheensä tuomat tunne-elämän pulmat voivat haastaa sijaisperhettä. Lapsi voi esimerkiksi olla sijoitusta vastaan, jolloin lapsi ei välttämättä ota sijaisvanhemman lohdutusta tai rakkautta vastaan. Lapsen biologiset vanhemmat ovatkin lapselle aina tärkeitä ihmisiä, oli tilanne mikä tahansa. Toisen lohduttaminen ja tukena oleminen jokapäiväisesti on kuitenkin rankkaa sijaisvanhemmalle ja tällöin fyysistä ja psyykkistä väsymistä ei ole enää helppoa erottaa toisistaan. Tämä johtuu siitä, että fyysinen ja psyykinen puoli vaikuttavat kiinteästi toisiinsa, koska sijaisvanhempi on hyvin kiinni työssään lapsen vanhempana joka päivä. Monesti väsyminen voi johtua lapsen hoidollisuudesta ja vaativuudesta, mutta välillä kyseessä on myös niin sanottu loman puute. Vanhemmuudesta ei ole helppoa ottaa lomaa, varsinkaan jos kyseessä on erityistarpeinen lapsi, joita sijaislapset usein ovat. Perheet kamppailevat monien erilaisten asioiden kanssa ja tästä syystä toimiva yhteistyö sosiaalitoimen kanssa ja mahdollisuudet jonkinlaiseen apuun, kuten perhe- tai vertaistyyöhön, ovat hyvin arvokkaita. (Sariola 2014, 45, 62.)

2.3.6 Adoptioperheet

Adoptioperhe muodostuu vanhemmista, perheen mahdollisista aikaisemmista lapsista ja adoptiolapsesta. Adoptioperheeksi pääsyssä on omanlaisiaan kriteerejä, niin kuin

sijaisvanhemmuudessakin. Adoptioperheen vanhemmat eivät saa olla liian vanhoja tai nuoria ja on myös määritelty, kuinka suuri tai pieni ikäero vanhemmalla ja lapsella saa olla. Tämän lisäksi perhe joutuu käymään läpi pitkän, usein yli vuoden mittaisen prosessin, jossa perhettä tarkastellaan ja harkitaan adoptioperheeksi hyväksymisen mahdollisuutta. (Pelastakaa lapset ry:n www-sivut 2016.)

Adoptioperheessä haastetilanteita voi ilmetä siitä saakka, kun lapsi saapuu perheeseen. Toki tilanne on aina onnellinen, mutta se on samalla voimavaroja vievä ja aina omanlaisensa kriisitilanne, varsinkin lapselle. Tästä syystä adoptioperheet saavat aluksi tiivistä apua sopeutumiseen. Jos haasteet kuitenkin ilmenevät hieman myöhemmin, ei avun pyytäminen ole välttämättä enää matalalla kynnyksellä. Vanhemmat voivat kokea epäonnistumisen tunnetta haasteiden myötä, ja tällöin avun hakeminen voi muodostua ongelmaksi. Tulee myös ottaa huomioon, että useimmilla adoptiolapsilla on erityistarpeita, jotka voivat liittyä esimerkiksi erityiseen huolenpitoon tai rajoitusten antamiseen. Tällöin perheen on vastattava näihin tarpeisiin ja osattava hakea apua, jos oma jaksaminen ei riitä. (Pelastakaa lapset ry:n www-sivut 2016.) Adoptioperheissä vanhemmuus onkin erityistä vanhemmuutta. Lapsella on usein hankaluuksia muodostaa toimivaa kiintymyssuhdetta adoptointinsa seurauksena ja tämä tietenkin vie voimavaroja vanhemmilta. (Karhumäki 2005, 27-35.)

3 PERHETYÖ

Perhetyö on niin sosiaalista kuin yhteiskunnallistakin työtä, jossa tavoitteena on auttaa ratkaisemaan ihmisten arkielämässä esille tulleita haastavia elämäntilanteita tai ongelmia. (Järvinen ym. 2012, 15). Perhetyö voi siis olla pienimuotoista tukemista, mutta myös laajempaa auttamista tai puuttumista perheen elämään. Perhetyö muotoutuu perheen, tilanteen sekä työlle asetettujen tavoitteiden mukaan. Tavoitteena työssä on vanhemmuuden tukeminen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaaminen sekä kodin ja arki-rutiinien hallinnan ohjaaminen. Tarkoituksena on myös vahvistaa perheen omaa toimintakykyä, tukea perheen keskinäistä vuorovaikutusta, sosiaalisen verkon laajentamista sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 35.)

Perhetyötä toteutetaan antamalla perheelle neuvontaa ja opastusta, tukemalla perhettä jo ilmenneiden ongelmien ja riskien selvittämisessä tai ehkäisemällä jo olemassa olevia haittoja ja ongelmia, jotta ne eivät aiheuttaisi uusia haasteita perheelle (Rönkkö & Rytönen 2010, 32). Perhetyötä voidaan määritellä monella eri tavalla, mutta lähtökohdina kaikissa niissä on löytää työskentelyn avulla juuri perheelle tehokkaita ja sopivia toimintatapoja. (Uusimäki 2005, 106).

Moni eri taho järjestää perhetyötä. Näitä tahoja ovat esimerkiksi hoitotyö, sosiaalityö, varhaiskasvatus, koulu, laitokset, kotihoito tai esimerkiksi kolmannella sektorilla työskentelevät seurakunnat tai järjestöt. (Järvinen ym. 2012, 12.) Perhetyötä järjestetään kuntakohtaisesti ja perhetyötä tekevien nimikkeet voivat myös vaihdella. Nimikkeitä voivat olla esimerkiksi sosiaali-ohjaaja, perheohjaaja tai perhetyöntekijä. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2016.)

Lainsäädäntö ohjaa perhetyötä vahvasti. Lastensuojelun käsikirjan mukaan perhetyötä määrittää kahdeksan eri lakia, joista ensimmäiset neljä ovat sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki, hallintolaki ja kotikuntalaki. Seuraavat kolme lakia, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista sekä laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta vaikuttavat myös osaltaan perhetyöhön ja sen toteutukseen. Kahdeksas perhetyöhön vaikuttava laki on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetty laki. Käytännössä se tarkoittaa, että sosiaali-ohjaajina työskentelevillä on oltava sosiaali-ohjaajan tehtäviin suuntaava sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto. Sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulaki ohjaavat perhetyötä kuitenkin näistä mainituista laeista vahvimmin ja asettavat perhetyölle kehykset. (Lastensuojelun käsikirja 2016.)

3.1 Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö

Uudistuneen sosiaalihuoltolain mukaan palveluita on järjestettävä lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi, jokapäiväisestä elämästä ja arjesta selviytymiseen sekä asumisen ja taloudellisen tilanteen tueksi (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 11§). Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä järjestetään sosiaalitoimessa, neuvolassa sekä päivähoiton ja koulun yhteydessä. Perhetyö on maksuton tukimuoto lapsiperheille joka kunnassa, ja

kunnat ovat organisoineet työtä eri tavoin. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 35.)

3.1.1 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuoltolain uudistukset ovat tulleet voimaan vaiheittain vuoden 2015 alusta lähtien. Uudistuksen tarkoituksena on ollut vahvistaa peruspalveluja ja painottaa ennaltaehkäisevää toimintaa. Tätä kautta korjaavien palveluiden tarvetta pyritään siis vähentämään ja tuomaan palveluille yhdenvertaisuutta. Lapsiperheitä koskevien sosiaalitoimen tukipalveluiden saatavuutta on helpotettu uudistuksen avulla. (Kuntatyöntajien www-sivut 2016.)

Sosiaalihuoltolain uudistuksen yhtenä päämääränä on ollut edistää asiakkaiden oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Hyvä ja laadukas palvelu on oikea-aikaista ja riittävän varhaista tukea. Laki pyrkii myös turvaamaan yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaisen ja riittävän tuen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 1§.) Myös asiakaslähtöisyys on uudistunutta sosiaalihuoltolakia ohjaava periaate. Asiakaskeskeisyys näkyy asiakkaan yksilöllisenä ja arvostavana kohtaamisena ja varmistaa siltä osin laadukkaan palvelun saamisen. Asiakas osallistuu itse alusta asti toimintojen suunnitteluun ja asiakaslähtöisyys varmistaa sen, että toiminnot myös pohjautuvat asiakkaan esittämiin toiveisiin ja tarpeisiin. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 11-12.)

Sosiaalihuoltolaissa perhetyö on määritelty olevan sosiaalihojasta tai muuta, esimerkiksi keskusteluun pohjautuvaa perheen tukemista ja ohjasta perheen tarvitsemalla tavalla. Työtä voidaan toteuttaa yksilötyöskentelynä tai koko perheen kanssa toimien. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 18§.)

Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus ja palvelutarpeen arviointi

Lakiuudistus pyrkii madaltamaan kynnystä avun tai tuen piiriin hakeutumiseen ja ohjaamiseen. Sosiaalihuoltolakiin onkin tullut uutena muutoksena lastensuojelulakia vastaavat säännökset asiakkuuden alkamisesta ja päättymisestä eli sosiaalihuoltolain

mukaisesta asiakkuudesta. Lakiuudistuksen myötä aloitetaan sosiaalitoimessa palvelutarpeen arviointi, kun tieto tuen tai avun tarpeesta olevasta perheestä tai lapsesta saadaan tiedoksi. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja vietävä loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Mikäli kyseessä on erityistä tukea tarvitseva lapsi, on arviointi aloitettava viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa yhteydenotosta ja arvioinnin on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa, vastaavasti kuin lastensuojeluilmoituksen käsittely. Palvelutarpeen arviointi nimikkeenä on siis korvannut lastensuojelutarpeen selvityksen. Arviointi tapahtuu yhteistyössä perheen ja mahdollisesti perheen läheisten kanssa. Sosiaalihuollon asiakkaille on nimettävä asiakkuuden ajaksi myös omatyöntekijä, joka pääsääntöisesti on sosiaalityöntekijä. Hän vastaa palvelutarpeen arvioinnista, asiakassuunnitelman laatimisesta, suunnitelman toteutumisen seuraamisesta ja asiakkuuden päättämisestä. (Saastamoinen 2015.)

Uudistuksen myötä lastensuojelun avohuollon tukitoimista, esimerkiksi perhetyöstä, on tullut myös sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, joka ei siis vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Mikäli perheestä ei ole lastensuojelullista huolta, mutta perhe hyötyisi perhetyöstä tai vaikka tukiperheestä, mahdollistaa uudistunut sosiaalihuoltolaki sen, että perhe voi saada palveluita sosiaalihuoltolain mukaisella asiakkuudella. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 18§.)

3.1.2 Neuvolan perhetyö

Neuvolan perhetyö on osa äitiys- ja lastenneuvolan tarjoamaa perhetyötä, joka ei vaadi sosiaalihuollon asiakkuutta. Äitiys- ja lastenneuvolalla on suuri rooli lapsen terveen kasvun ja kehityksen tukemisessa ja seurannassa, esimerkiksi toteuttamalla kattavaa rokotusohjelmaa. Neuvolatyössä painottuu yhä enemmän myös vanhemmuuden tukeminen maksuttomien perhevalmennuksien ja erilaisten vanhemmuutta tukevien vertaisryhmien avulla. (Vilén ym. 2010, 29-30.)

Lähtökohtaisesti kaikki neuvoloissa tehtävä perhetyö on maksutonta ja lyhytaikaista. Perhetyö on suunnattu vauva- ja alle kouluikäisten lasten perheille sekä lasta odotta-

ville perheille. Koska neuvola on yhteydessä näihin perheisiin, on sillä hyvät mahdollisuudet tukea perheitä heidän arjessaan ja antaa tukea ja neuvoa haasteellisissa tilanteissa. (Järvinen ym. 2012, 76-78).

3.1.3 Lapsiperheiden kotipalvelu

Sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä lapsiperheiden kotipalvelusta tuli kuntien tarjoama palvelua. Kotipalvelu on perheen kotona tehtävää työtä ja sosiaalihuoltolain mukaan lapsiperheellä onkin oikeus saada perheen huolenpidon turvaamiseksi kotipalvelua (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 19§). Lapsiperheillä on oikeus saada kotipalvelua toimintakykyä alentavan syyn, kuten sairauden, uupumuksen, vamman tai erityisen perhetilanteen vuoksi. Kotipalvelu ei kuitenkaan välttämättä vaadi asiakkuutta, vaikka palvelu onkin lähtökohtaisesti sosiaalihuollon mukaista palvelua. Tällöin palvelu on kuitenkin maksullista. Kotipalvelua voi saada myös lastensuojelun tukitoimena. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsiperheiden kotipalvelua voi saada myös perhetyön yhtenä osana, jolloin se on maksutonta palvelua. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 38.)

Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Kotipalvelun tarkoituksena on tehdä töitä niin perheen kuin yhteistyötahojenkin kanssa perheen arjessa, selviytymisen tukena. Lapsiperheiden kotipalvelu on määräaikaista palvelua, jonka tehtävänä on opastaa perhettä kodin- ja lasten hoidossa tai vahvistaa arjen hallinnan taitoja. Palveluiden saamisen kriteerit ja asiakasmaksut vaihtelevat jonkun verran kunnittain. (Lastensuojelun käsikirja 2016.)

3.1.4 Muut perhetyötä tekevät tahot

Perhetyötä järjestetään sosiaalihuollon ulkopuolella monessa eri toimintaympäristössä. Esimerkiksi varhaiskasvatuspalveluiden piirissä kaikki työntekijät niin päiväkodeissa, perhepäivähoidoissa kuin iltapäiväkerhoissakin tekevät perhetyötä. Työ voi siis olla esimerkiksi perheiden kohtaamista avoimesti tai ryhmämuotoisena toimintana. Myös kirkko ja seurakunnat järjestävät perhetyötä. Jokainen paikallisseurakunta järjestää perhetyötä eriävissä määrin, mutta työhön usein kuuluu esimerkiksi perhekerhot

ja -leirit sekä kurssit kasvatukseen liittyen. Suurin osa kaikista kirkon ja seurakunnan tarjoamista perhe-palveluista ovat maksuttomia. (Vilen ym. 2010, 30, 32-33.)

Perhetyötä tarjotaan myös kolmannella sektorilla, erilaisten järjestöjen ja yhdistysten järjestämänä. Nämä palvelut ovat usein tukipalveluita, eli ennaltaehkäisevää perhetyötä. Valtakunnallisesti vaikuttava lapsiperheiden palvelujen tarjoaja on esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto ry. (Vilén, ym. 2010, 33.) Perhetyötä järjestetään myös kouluissa. Koulun terveydenhoitajat määrittelevät lapsen hyvinvointia ja terveydellistä tilaa. Koulupsykologit ja kuraattorit tarjoavat puolestaan koululaisille mahdollisuuden keskusteluun tapaamisten kautta. Nämä työskentelyn muodot kuuluvat lastensuojelulain mukaiseen koulun perhetyöhön, joka ilman asiakkuutta on ennaltaehkäisevää. (Lastensuojelulaki 12.2.2010/88, 3a§.) Lisäksi koulussa voi työskennellä perhetyöntekijä, jonka tehtäviin kuuluu esimerkiksi oppilaan säännöllisen päivärytmin tukeminen, koulunkäynnin edistäminen ja harrastuksiin ohjaaminen (Järvinen, ym. 2012, 79).

Perhetyötä tehdään joissakin kunnissa myös perhekeskuksesta käsin. Tällöin kootaan yhteen lasten, nuorten ja perheiden erilaisia palveluja ja toimijoita. Perhekeskuksen tavoitteet perhetyössä ovat vastaavia kuin perhetyössä yleisesti, tehtävänä on edistää lasten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä, sekä ennaltaehkäistä ja puuttua varhain lasten ja nuorten kasvuympäristön ongelmiin. (Järvinen, ym. 2012. 92.)

3.2 Lastensuojelun perhetyö

Lastensuojelu pohjautuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, jonka tarkoituksena on osaltaan turvata lapsen kasvu ja kehitys (Unicefin www-sivut 2016). Myös Euroopan ihmisoikeussopimus velvoittaa koko yhteiskuntaa toimimaan lasten hyväksi ja suojelemaan lapsia. Lastensuojelu ei ole siis ainoastaan lastensuojeluviranomaisten tehtävä, vaan jokaisen aikuisen joka kuuluu lapsen elämään tulisi suojella lasta. (Lastensuojelun käsikirja 2016.)

3.2.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain mukaan lapsen hyvinvoinnista ovat ensisijaisesti vastuussa vanhemmat tai huoltajat. Heidän ohella myös muut tahot, kuten päivähoito, varhaiskasvatus, koulu ja harrastustoiminta, vaikuttavat lapsen elämään ja ovat osaltaan vastuussa lasten hyvinvoinnista. Kasvatustehtävässä yhteistyössä olevien viranomaisten tehtävänä onkin osaltaan tukea ja avustaa vanhempia ja huoltajia lasten kasvatuksessa. Viranomaisen on tarjottava apua perheelle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tai ohjattava perhe tarvittavan palvelun tai tuen lähelle. Lastensuojelulaki määrittää mitkä ammattiryhmät ovat velvollisia ilmoittamaan tuen tarpeesta sosiaalitoimeen. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§.) Tuen tarpeen tultua esille velvoittaa lastensuojelulaki sosiaalialityöntekijät arvioimaan kiireellisen lastensuojelun tarpeen välittömästi. Arvioinnin lisäksi aloitetaan palvelutarpeen arviointi, jossa tarve lastensuojelulle kartoitetaan. (Lastensuojelulaki 30.12.2014/1302, 26§.)

Lastensuojelullista työtä ohjaa perheen tarpeisiin pohjautuva asiakassuunnitelma. Tavoitteet ja suunnitelmat laaditaan aina yhdessä perheen ja työntekijöiden kesken. Suunnitelmaa tehdessä on huomioitu lastensuojelun avohuollon tukitoimet, joista perheelle annetaan tilanteeseen ja tarpeeseen sopivia palveluita. Tukitoimia ovat esimerkiksi lastensuojelun perhetyö ja perhekuntoutus, taloudellinen tukeminen sekä tukiperheet. Lastensuojelun piiriin kuuluvat lisäksi huostaanotot, kiireelliset sijoitukset sekä jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2-3§.) Laki määrittelee palveluiden ja toimintojen alkamista, järjestämistä ja päättymistä sekä toimii ohjeistuksena esimerkiksi perhetyön toteuttamisessa ja etenemisessä. Lastensuojelulaki velvoittaa työntekijöitä dokumentoimaan työnsä tarkasti. (Lastensuojelulaki 417/2007, 36§; Järvinen ym. 2012, 51.)

3.2.2 Tehostettu perhetyö

Lastensuojelun perhetyöstä puhutaan myös tehostettuna ja korjaavana perhetyönä. Verrattuna sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön, tehostettu perhetyö on enemmän korjaavaa kuin ennaltaehkäisevää. Tehostettu perhetyö on suunnattu vastaamaan

erityistarpeita ja siinä kontrolli on vahvemmin mukana. Palvelutarpeen arvioinnin aikana selvitetään perhetyön tarve ja aloitetaan asiakkuus, mikäli perhe voisi hyötyä lastensuojelun perhetyöstä. Perhetyö on suunnattu perheille, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. (Järvinen ym. 2012, 81-82.)

Tehostetun perhetyön tavoitteena on lapsiperheiden tukeminen ja kuntouttaminen vaikeissa elämäntilanteissa tai kriisitilanteissa. Vaikeat elämäntilanteet voivat johtua pienten ongelmien kasaantumisesta, joiden seurauksena perheiden voimavarat ovat jo ehtyneet. Perhe etenee perhetyöntekijöiden tuella kohti yhteisiä tavoitteita ja eheämpää elämäntilannetta. (Vilen ym. 2010, 32.) Perhetyö onkin parhaimmillaan vaikuttavaa muutostyötä, mutta se ei kuitenkaan aina riitä moniongelmaisissa perheissä. Hyödyttöä se ei ole silloinkaan, sillä perheen tilannetta saadaan selvitettyä perhetyön avulla. Tämä puolestaan edistää tarpeellisten jatkotoimien löytämistä. Perhetyö vaatii sitoutumista ja valmiutta muutokseen myös perheeltä. (Järvinen ym. 2012, 84.)

Perusteita lastensuojelun perhetyölle

Esimerkkejä perhetyön taustalla olevista ongelmista voivat olla äkilliset kriisitilanteet, päihteiden ongelmakäyttö, mielenterveydelliset tai sairauksista johtuvat haasteet sekä väkivalta ja kaltoinkohtelutilanteet. Edellä mainitut voivat olla perusteita niin sosiaalihuoltolain mukaiselle perhetyölle kuin lastensuojelun mukaiselle tehostetulle perhetyölle. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 11§.)

Lastensuojelussa, intensiivisen ja kuntouttavan perhetyön taustalla, voivat lisäksi olla vakavat vuorovaikutukselliset haasteet, erilaiset käytöshäiriöt tai lapsen koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Lastensuojelun asiakasperheillä ongelmat voivat olla jo pidemmältä ajalta kasaantuneita ja perhetyö tai kuntoutus voi koskea näin koko perhettä. Tavoitteena koko perheen kanssa työskentelylle on edistää perheen hyvinvointia ja sitä kautta tukea lasten ja nuorten kasvuoloja. Kuntouttava perhetyö suunnitellaan kuten tehostettu perhetyökin; kartoittamalla perheen tarpeita sekä asettamalla tavoitteet ja suunnitelmat etenemisestä. Kuntouttavassa perhetyössä toimitaan usein tiiviissä yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa sekä perheen oman lähipiirin kanssa. Sosiaaliryöntekijä päättää lastensuojelun asiakkuuden kautta myös tehostetun perhetyön tai

kuntoutuksen kestosta, intensiivisyydestä, toimintatavoista ja työn tulosten arvioinnista. (Järvinen ym. 2012, 86–87.)

3.3 Perhetyön prosessi

Perhetyön kulkua ohjaa perhetyön prosessi, joka on suunnitelmallinen ketju tapahtumia. Tapahtumien aikana pyritään pääsemään vaiheittain kohti myönteistä muutosta perheessä. Perhetyöntekijä on jatkuvassa vuorovaikutuksessa perheen kanssa ja työ perustuukin perhetyöntekijän ja perheen väliselle suhteelle. Perheen tulee olla tietoinen prosessista ja sen eri vaiheista. Avoimuus myös muutoin on tärkeää ja työn vaikutuksia arvioidaan jatkuvasti, prosessin alusta työn päättymiseen asti. (Järvinen ym. 2012, 102-107.)

3.3.1 Prosessin vaiheita

Prosessin ensimmäinen vaihe on aloitusvaihe, jolloin tarve tai huoli perheestä on tullut esille. Tilannetta arvioidaan ja perhetyö pyrkii mahdollisimman nopeasti reagoimaan perheen avun- tai tuentarpeeseen. Tämän jälkeen työlle asetetaan tavoitteita ja laaditaan suunnitelma perhetyölle. Tavoitteita ja suunnitelmaa laadittaessa arvioidaan perheen voimavaroja ja motivaatiota, jotta tavoitteet olisivat mahdollisimman realistiset ja tarkoituksenmukaiset. Arviointia tapahtuu koko prosessin ajan, jotta työ pysyisi tavoitteellisena ja sellaisena, joka todella auttaa perhettä. Arviointiin liittyy myös asiakaspalaute, joka puolestaan tukee asiakaslähtöisyyttä. Perhetyön toteutusvaiheessa suunnitelmaa aletaan toteuttamaan, ja pyritään etenemään kohti sovittuja tavoitteita. Toteutusvaiheen jälkeen tulee perhetyön päättyminen, joka seuraa tavoitteiden saavuttamista. Perheen tilanne on voinut muuttua myönteisesti niin, ettei perhetyötä enää tarvita, mutta perhetyö voi päättyä myös esimerkiksi muiden sopivampien tukitoimien tieltä tai perheen omasta päätöksestä. (Järvinen ym. 2012, 102-109.)

Työskentelyn alkuvaiheessa merkittäväksi nousee työntekijän ja perheenjäsenten tutustuminen ja heidän välisten luottamussuhteiden syntyminen. Aloittaessa työskentelyä ja arvioitaessa tilannetta, täsmentyvät myös sopivat toimintatavat, työskentelymuodot ja käyntitiheydet. Perhetyölle saattaa nousta lisäksi kokonaan uusia teemoja

yhteistyön edetessä. Tämän vuoksi vaiheiden välissä olevat väliarviointipalaverit toimivat hyvinä hetkinä työntekijöille ja perheelle tehdä yhteenvetoa ja antaa palautetta. Päällimmäisenä työtä ohjaa lapsen etu, jonka vuoksi työntekijöiden on tärkeää olla avoimia perheen elämäntilanteen jokaiselle erityispiirteelle, jotka vaikuttavat myös lapseen. (Järvinen ym. 2012, 108.)

3.4 Työvälineitä ja menetelmiä

Joskus keskustelu ei yksin tuota tulosta perhetyössä, vaan tarvitaan erilaisia keinoja lähestyä perheen asioita. Tällöin apuna voivat toimia erilaiset työvälineet ja menetelmät. Toiminnallisia työmenetelmiä voivat olla esimerkiksi taidelähtöiset menetelmät, kuten musiikki ja piirtäminen, tanssi, kirjallisuus, elokuvat sekä erilaiset pelit ja leikit, valokuvien käyttäminen, verkostokartta, vanhemmuuden roolikartta, aikajana, sukupuu, videointi, parisuhteen palikat ja erilaiset kortit. Myös arkiset toiminnat kuten ruuanlaitto ja siivous voivat toimia toiminnallisena työmenetelmänä. Toiminnallisten työmenetelmien avulla asiakkaat voivat päästä toteuttamaan sellaisia puolia itsestään, jota keskusteluissa ei nouse esille. Asiakkaiden voi olla helpompi ilmaista itseään, tuoda ajatuksiaan esille tai käsitellä hankalia aiheita tekemisen ja toiminnan kautta. Toiminnallisuus tuo liikettä kokonaisvaltaisesti, jolla voi olla suurta merkitystä myös edistymiselle. Lomaketyömenetelmät taas toimivat apuvälineinä työssä, esimerkiksi haastattelulomakkeina. (Järvinen ym. 2012, 192-193.)

Yleisiä menetelmiä perhetyössä ovat esimerkiksi perhetyön suunnittelu ja dokumentointi, tavoitteiden laatiminen, palautekeskustelut, perheen arviointi, kotikäynnit, arjenhallinnan keinot, keskustelu, neuvonta ja ohjaus, vuorovaikutuksen tukeminen, verkostot sekä ryhmä- ja parityöt. Yksittäisen menetelmän tai työvälineen käyttö ei takaa onnistumista perhetyössä, mutta muutamienkin laadukas ja ammattitaitoinen käyttö voi lisätä mahdollisuutta onnistua. Parhaimmatkin työkalut menettävät kuitenkin voimansa ilman aitoa kiinnostusta. Tärkein työväline työntekijällä välineiden ja menetelmien taustalla on oma persoona ja vuorovaikutustaidot, sillä ilman niitä työvälineet ovat hyödyttömiä. Työvälineiden käyttöön vaikuttavat esimerkiksi perheen tilanne ja tarpeet, työntekijän oma persoona ja kiinnostus. Käytettävissä olevat resurssit vaikut-

tavat siihen, millaisia menetelmiä voidaan työssä käyttää apuna, ja toisaalta myös menetelmien käyttäjän kokemus siitä, mikä työväline tuntuu sopivalta ja toimivalta. (Järvinen ym. 2012, 158.)

3.5 Moniammatillisuus perhetyössä

Moniammatillisuus on eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja yhdessä työskentelyä asiakkaiden kanssa. Työssä pyritään näkemään ja huomioimaan asiakkaan tilanne kokonaisuudessaan ja saamaan mahdollisimman kokonaisvaltainen tuki perheelle. (Isoherranen 2005, 14.) Yhden työntekijän voi olla mahdotonta vastata kriisitilanteessa olevan perheen kaikkiin tarpeisiin, joten eri näkökulmat, erilaiset tiedot ja taidot sekä yhteistyö tuovat työlle suuremman mahdollisuuden onnistua. Näin perhe saa monipuolisesti tukea tilanteen parantamiseksi. (Vilén ym. 2010, 208.)

Perhetyö on merkittävässä yhteydessä työn arviointiin. Perhetyöntekijät saavat tietoa perheen arjesta ja hyvinvoinnista kotikäyntien kautta, joka on hyödyllistä tietoa puolestaan sosiaalityöntekijälle ja muille perheen kanssa töitä tekeville. Perheelle voidaan koota oma tukitiimi, johon kutsutaan työntekijöitä tuen tarpeiden mukaan. (Järvinen ym. 2012, 82-84.)

Perhetyö, kaikissa eri muodoissaan, on aina moniammatillista työtä. Perheessä työskentelee yksi tai useampi päätyöntekijä, jotka saavat konsultointitukea muilta ammattilaisilta tai viranomaisilta. Näin yksittäisen ammattilaisen rooli ei ole lähtökohtana perhetyölle. Perhe on oman elämänsä ammattilainen ja myös perhe nähdään tasa-arvoisena kumppanina, joka arvioi saamaansa palvelun laatua omasta näkökulmastaan. Aina yhteistyö ei onnistu, mutta onnistuessaan se on vuorovaikutteista kommunikointia, roolirajojen ylitystä ja verkostoyhteistyötä, jota hyödyntäen löydetään paras mahdollinen palvelukokonaisuus perheelle. (Kuorilehto 2014, 26-28.)

4 NAANTALI

Naantali on vajaan 20 000 asukkaan kunta. Vuoden 2009 alussa kuntaliitosten yhteydessä Naantaliin liitettiin Rymättylä, Merimasku ja Velkua sekä osia Maskusta. Lapsiperheille suunnattuja palveluita tarjoavat alueella monet eri tahot. Yhtenä ehkäisevistä palveluista on perhetyö, jota alueella toteuttavat neuvola ja sosiaalitoimi. (Naantalin kaupungin www-sivut 2016.)

Neuvolassa työskentelee yksi perhetyöntekijä ja yksi lapsiperheiden kotipalvelun lähihoitaja. Taho, joka tarjoaa perheille suunnatut sosiaalitoimen palvelut, on puolestaan Naantalin lapsiperheiden sosiaalityö. Lapsiperheiden sosiaalityöhön kuuluu monenlaista asiantuntemusta sekä osaamista. Tiimiin kuuluu sosiaalityön johtaja, kolme sosiaalityöntekijää, kolme sosiaaliohjaajaa, vastaava perheohjaaja, neljä perhetyöntekijää, kaksi nuorten avohuollon ohjaajaa sekä kaksi psykologia. Sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja toteuttavat lapsiperheiden sosiaalityötä työpareina alueittain ja perhetyöntekijät, avohuollonohjaajat, lapsiperheiden psykologit toimivat alueella yhteisesti. (Naantalin kaupungin www-sivut 2016; Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

4.1 Moniammatillisuus Naantalissa

Naantalissa moniammatillisuus näkyy yhteistyönä esimerkiksi sosiaalitoimen, neuvolan, päivähoidon ja koulujen välillä. Neuvolan perhetyöllä on tiivis yhteistyö terveydenhuollon kanssa asiakkaiden tullessa pääsääntöisesti neuvolan terveydenhoitajien kautta. Sosiaalitoimen asiakkaiden kohdalla yhteistyötä voi olla terveydenhuollon lisäksi esimerkiksi sivistystoimen ja virkavallan kanssa. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Perheelle kootaan useammasta työntekijästä perheen oma tiimi. Naantalissa tiimiin voi lapsiperheiden sosiaalityöstä siis kuulua sosiaalityöntekijän lisäksi sosiaaliohjaaja, perheohjaaja, perhetyöntekijä ja/tai nuorten avohuollon ohjaaja ja psykologi. Tiimi tekee yhteistyötä perheen kanssa, mutta myös keskenään, jotta tuki ja apu eivät menisi

päällekkäin. Tiimiin voi kuulua asiantuntijoita tarpeen mukaan myös sosiaalitoimen ulkopuolelta. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Naantalissa vastaava perheohjaaja käy avoimessa päiväkodissa säännöllisesti ja on tunnin ajan asiakkaiden ja työntekijöiden tavattavissa. Tällä pyritään madaltamaan kynnystä ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen ja tuoda mahdollisuus asiakkaille tulla keskustelemaan, kyselemään tai tiedustelemaan sosiaalitoimen palveluista tai mistä tahansa lapsiperheiden asioihin liittyvästä asiasta. Sosiaalityöntekijät ja –ohjaajat sekä nuorten avohuollon ohjaajat osallistuvat myös koulujen oppilashuoltoryhmiin säännöllisesti. Sosiaalityöntekijät ja –ohjaajat tapaavat lisäksi päiväkotien henkilöstöä säännöllisesti ja neuvolan kanssa tehdään myös yhteistyötä. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

4.1.1 Perhetyön tiimi

Perhetyön tiimi on osa lapsiperheiden sosiaalityön kokonaisuutta Naantalissa ja tiimi koostuu vastaavasta perheohjaajasta, kahdesta nuorten avohuollon ohjaajasta sekä neljästä perhetyöntekijästä. Työntekijät ovat sosionomeja ja lähihoitajia. Tiimin tarkoituksena on ollut tiivistää yhteistyötä perheissä työskentelevien kesken. Vastaava perheohjaaja toimii tiiminvetäjänä sekä koordinoi perhetyötä eli vastaa sen suunnittelusta, raportoinnista, asiakasprosessien sujuvuudesta ja aikatauluttamisesta. Vastaava perheohjaaja kehittää yhteistyötä muun muassa neuvolan perhetyön kanssa. Vastaavasta ohjaajasta on pyritty luomaan yksi yhteinen kanava työntekijöille, yhteistyötahoille ja kuntalaisille, perhetyötä koskevissa asioissa ja kysymyksissä. Vastaavalla perheohjaajalla on joka arkipäivä puhelinaika, jolloin ohjaajaan voi olla yhteydessä esimerkiksi perhepalveluihin liittyen. Puhelinajan tarkoituksena on madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

5 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISET PERHEPALVELUT NAANTALISSA

5.1 Neuvolan perhetyö

Naantalissa neuvolan perhetyön tärkeitä arvoja ovat perhelähtöisyys, perheen omaa asiantuntijuutta ja voimavaroja tukeva työote, ennaltaehkäisevyys sekä luottamuksellisuus. (Naantalinnin kaupungin www-sivut 2016.) Kaikilla perheillä voi olla elämänvaihteita, joissa omat voimavarat eivät tunnu riittävän arjesta selviytymiseen. Näitä tilanteita voi syntyä esimerkiksi silloin, jos vauva valvottaa ja on itkuinen, imetykseen liittyy ongelmia, vuorokausirytmii on hukassa, vanhemmat kokevat epävarmuutta lapsen hoidossa tai kasvatuksessa tai jokin yllättävä tilanne kohtaa perhettä. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.)

Naantalissa neuvolan perhetyötä on mahdollista saada, kun perheessä on alle kouluikäinen lapsi ja tarvitaan ohjausta ja tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa, oma vanhemmuus tai jaksaminen mietityttää, perheen tukiverkosto on vähäinen tai pari- tai perhesuhteissa esiintyy haasteita (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.)

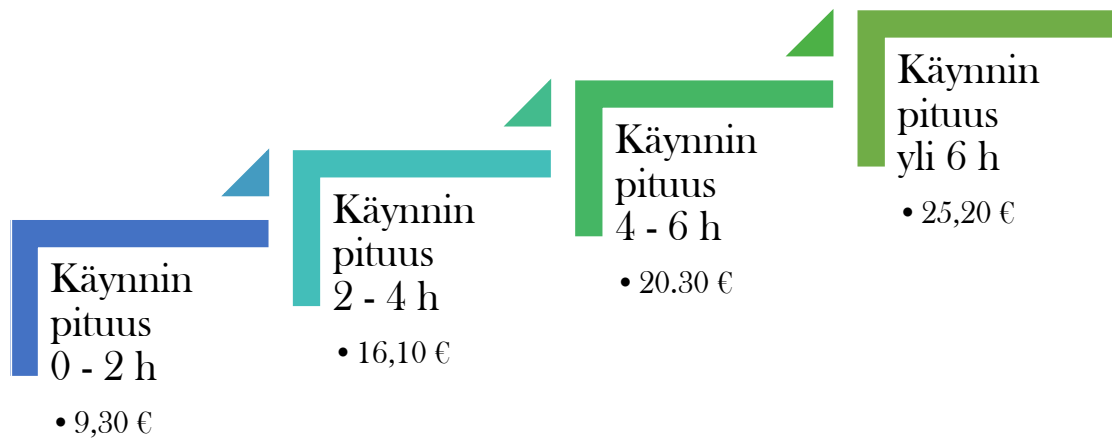
Kuvio 1. Neuvolan perhetyön prosessi (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.)

Naantalissa neuvolan perhetyön prosessi lähtee liikkeelle yhteydenotosta, joka on tullut neuvolan, muun sosiaali- tai terveystalvelun tai varhaiskasvatuksen kautta. Yhteydenottoa seuraa tuentarpeen arviointi. Jos perhetyöntekijä arvioi perheen hyötyvän neuvolan perhetyöstä, aloitetaan noin kerran viikossa tapahtuvat kotikäynnit. Neuvolan perhetyö on lyhytkestoista, ja tämä vaihe kestää kuukaudesta kolmeen kuukauteen. Tämän jälkeen tuentarve arvioidaan uudelleen välipalaverissa. Tällöin voidaan myös todeta, että neuvolan perhetyötä ei enää tarvita ja prosessi päättyy loppupalaveriin. Jos tukea edelleen tarvitaan, voi perhetyötä jatkaa maksimissaan kolme kuukauteen. Tämän jälkeen työskentely päätetään loppupalaveriin. Jos perhetyöntekijä kokee, että perhe ei ole saanut vielä tarvitsemaansa apua, voidaan perhe ohjata sosiaalitoimen perhetyön piiriin, muutoin työskentely päätetään. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.)

5.2 Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelua Naantalissa toteuttaa lähihoitaja, ja palvelu on tilapäistä ja maksullista palvelua, joka on lastenhoitoapua ja sen ohessa kotiaskareista huolehtimista. Palvelua annetaan sellaisissa tilanteissa, joissa asiakas itse ei voi vaikuttaa avun tarpeeseen. Kotipalvelun kriteerejä ovatkin lapsen etu, avun tarpeen kiireellisyys ja pakottavuus, muun avun mahdollisuuden puuttuminen, lapsen nuori ikä tai lapsen huolenpidon vaarantuminen. Naantalissa lapsiperheiden kotipalvelu järjestetään osana neuvolan perhetyötä. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.) Kotipalvelua ei voida myöntää, jos kyseessä on pelkkä siivouksen tarve, äkilliset sairaustapaukset, joissa toinen vanhempi on oikeutettu jäämään hoitamaan lasta, vanhempien työssä käyminen, kotona tehtävä etätö, opiskelu, vanhempien harrastukset, henkilökohtaisen avustajan tarve tai parisuhteen hoito (Naantalin www-sivut 2016).

Naantalissa tuentarve arvioidaan maksuttomalla kartoituskäynnillä tai poikkeuksellisesti akuuteissa tilanteissa puhelimitse. Tällöin tarkastellaan avun tarpeen kiireellisyyttä ja mahdollisuudet muihin palveluihin ja tukitoimiin. Jos koetaan, että perhe tarvitsee palvelua, tehdään palvelusuunnitelma, ja koska palvelu on maksullista, tehdään alustava päätös asiakasmaksusta lapsiperheiden kotipalvelun päätöksen yhteydessä.

Kuvio 2. Lapsiperheiden kotikäyntien maksut (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016)

Naantalissa lopullinen asiakasmaksu määräytyy sen mukaan, kuinka tunnit ovat todellisuudessa täyttyneet. Näiden maksujen lisäksi, jos kotikäyntejä on enemmän kuin 5 kuukaudessa, peritään kuukausittainen tulosidonnainen maksu kotihoidon maksutaulukon mukaisesti. Maksuihin vaikuttaa myös perheen koko. Perheeseen lasketaan kaikki saman talouden alaikäiset lapset sekä avio- tai avoliitossa olevat vanhemmat. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.)

Päätöksen jälkeen jatketaan lähihoitajan tekemillä kotikäynneillä, jotka ovat tiheydeltään perhekohtaisia. Tästä jatketaan väli- tai loppuarviointiin, jossa päätetään palvelun jatkosta tai lopettamisesta. Mikäli tuen tarvetta edelleen on, voidaan perhe ohjata sosiaalitoimen perhetyöhön. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2016.)

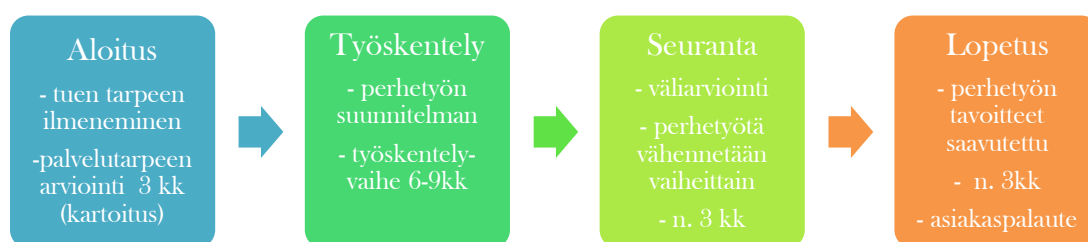
5.3 Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö sosiaalitoimessa

Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä toteuttavat Naantalissa neuvolan lisäksi sosiaalitoimen perhetyö. Perhetyötä myönnetään pitkälti samoin perustein kun neuvolan perhetyötä; esimerkiksi äkillisissä elämäntilanteen muutoksissa ja tilanteissa, joissa vanhemmuus, lasten kasvatus, arjen hallinta tai perheen toimintakyky kaipaa tukea ja ohjausta. Perheen vuorovaikutustaitojen tukeminen, sosiaalisten verkostojen laajentaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ovat myös perusteita sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön myöntämiselle sekä teemoja, joiden parissa perhetyöntekijät perheissä työskentelevät. Sosiaalitoimesta myönnettävässä perhetyössä perheen tuen

tarve on astetta suurempi kuin neuvolan perhetyössä. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2016.)

5.3.1 Perhetyön prosessi

Sosiaalitoimen perhetyön prosessiin kuuluu Naantalissa kartoitusvaihe, työskentelyvaihe, seurantavaihe sekä lopetus (Kaavio 3). Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön prosessi muistuttaa neuvolan perhetyön prosessia, mutta sosiaalihuoltolain mukaista asiakkuutta edeltää kolmen kuukauden palvelutarpeen arviointi. Tällöin perheen tilanetta kartoitetaan pidemmän aikaa kuin neuvolassa. Lisäksi sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön työskentelyvaihe on pidempi ja lopetusta edeltää seurantavaihe. (Satu Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Kuvio 3. Perhetyön prosessi

Aloitus, palvelutarpeen arviointi ja kartoitus

Perhetyön aloittamista edeltää huolen tai tarpeen ilmeneminen. Aloitteen tekijänä voi olla joku perheenjäsenistä tai esimerkiksi perheen kanssa kontaktissa oleva työntekijä, esimerkiksi neuvolan terveydenhoitaja, päiväkodin henkilökunnan jäsen tai koulun työntekijä. Myös lähiverkosto tai –piiri saattavat tuoda esille tiedon tuen tarpeesta. (Järvinen ym. 2012, 104–105.) Naantalissa sosiaalitoimeen tullut tieto perheen avuntarpeesta käynnistää palvelutarpeen arvioinnin, joka kestää enintään kolme kuukautta. Palvelutarpeen arvioinnin käynnistävät sosiaalityöntekijä ja -ohjaaja työparina. Sosiaalitoimen perhetyön prosessi alkaa Naantalissa sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan antamasta toimeksiannosta perhetyön vastaavalle ohjaajalle, jonka kautta toimeksianto etenee perhetyölle perhetyön tiimipalaverissa. Aloitusvaiheessa perheelle nimetään myös

vastuuhenkilö, joka perheellä on prosessin loppuun asti. Pääsääntöisesti vastuuhenkilönä toimii Naantalissa sosiaalityöntekijä ja/tai -ohjaaja, joka perheen kohdalla on käynnistänyt palvelutarpeen arvioinnin. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Aloituspalaveriin osallistuvat perhe, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja sekä perhetyöntekijä ja esimerkiksi taho, jonka kautta huoli on tullut esille. On tärkeää, että jokainen osallistuja tulee kuulluksi ja myös lapsia on kuultava heidän kehitystasonsa huomioon ottaen. (Järvinen ym. 2012, 106–107.) Aloituspalaverissa asiakasperheelle kerrotaan palvelutarpeen arvioinnista ja sen sisällöstä sekä sovitaan, kuinka asiassa edetään. Naantalissa perhetyöntekijä aloittaa aloituspalaverin jälkeen käymään perheessä noin kerran viikossa ja perheen tilanteen ja palveluiden tarpeen kartoitus alkaa. Naantalissa perhetyöntekijät tekevät perhetyöstä kirjallista yhteenvetoa, joka toimii myös työvälineenä perheen kanssa käytävien aihepiirien osalta. Kartoitusvaihe kestää kahdesta kolmeen kuukautta. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Työskentelyvaihe

Kartoitusvaihe päättyy väliarviointiin, jossa perhe ja perheen työntekijät jälleen tapaa-
vat ja arvioivat tilannetta. Kartoitusvaiheen pohjalta laaditaan perhetyön suunnitelma, johon kirjataan yhteiset tavoitteet sekä tulevan työn sisältöä, tapaamisten tiheys sekä niiden kesto. Tämän lisäksi arvioidaan ovatko tukitoimet riittävät tai onko perhe saanut mahdollisesti riittävästi apua ja tukea jo kolmen kuukauden aikana, palvelutarpeen arvioinnin ajalta. Työskentelyn alkaessa perhetyön toteuttamista ohjaa siis asiakassuunnitelma. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Tästä alkaa Naantalin sosiaalitoimen perhetyön työskentelyvaihe, joka kestää keskimäärin puolesta vuodesta yhdeksään kuukauteen. Käyntitiheys on tässä vaiheessa vähintään kahdesti kuukaudessa. Perhetyötä aletaan toteuttaa sovittujen tavoitteiden ja suunnitelmien mukaisesti tavoitteellisina kotikäynteinä, perhetapaamisina ja keskusteluun pohjautuvana tukena ja auttamisena. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Seurantavaihe

Työskentelyvaiheen jälkeen on jälleen väliarviointipalaveri, jossa pysähdytään arvioimaan työtä, sen tuloksia, tavoitteiden saavuttamista sekä jatkon tarvetta. Mikäli perheen voimavarat ovat vahvistuneet, tavoitteita on saavutettu ja myönteistä muutosta on tapahtunut perheen elämäntilanteessa, siirrytään Naantalin perhetyössä seurantavaiheeseen. Seurantavaihe kestää keskimäärin kolme kuukautta ja käyntitiheyksiä saatetaan harventaa. Käyntitiheydet voivat olla esimerkiksi kerrasta neljään kertaan kuukaudessa. Käyntitiheys määrittyy kuitenkin perheen tilanteesta ja tarpeesta ja voi olla myös kerran viikossa. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

Lopetus

Viimeisenä on Naantalin sosiaalitoimen perhetyön prosessissa lopetusvaihe, kun perheen tilanne on tasapainottunut ja perhetyölle ei koeta olevan enää tarvetta. Lopetusvaiheessa käyntejä on yleensä kerran kuukaudessa kahden tai kolmen kuukauden ajan. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.) Päätymisestä neuvotellaan molempien osapuolien kanssa ja perheelle on varmistettava tilanteen mukaan muuta tarpeellista tukea ylläpitämään perheen hyvinvointia. Perheen siirtyessä muiden palvelujen piiriin on tarpeellisten tietojen siirtäminen tärkeää. Perhetyön päättymiseen liittyy yhteenvetoa koko työskentelystä, palautteen antamista, arviointia ja niiden kautta myös kehittämistä. On myös hyvä, että asiakkaalla on mahdollisuus ottaa yhteyttä tarpeen mukaan käyntien päätyttyä tai sopia jo valmiiksi yhteydenotosta työntekijöiden kanssa. Puhelimitse kontakti voi perhetyöhön tai sosiaalitoimeen säilyä kotikäyntien päätyttyä pidempäänkin. (Järvinen ym. 2012, 109.)

5.4 Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta

Sosiaalihuoltolain uudistus toi kunnille uuden tehtävän järjestää valvottuja tapaamisia. Valvottuja tapaamisia on kolmessa eri muodossa; valvottu tapaaminen, valvottu vaihto ja tuettu tapaaminen. Valvotuissa tapaamisissa valvojan tehtävänä on huolehtia, että tapaamiset toteutuvat lapsen edun mukaisella tavalla eli lapsen tulee voida tuntea olonsa turvalliseksi. Tuetut ja valvotut tapaamiset ovat samantyyllisiä, mutta tuetussa

tapaamisessa valvojan tuki on vahvemmin esillä. Valvojan tehtävänä on toiminnallaan edistää tapaamisen onnistumista ja tukea lapsen ja vanhemman välistä suhdetta esimerkiksi auttamalla tapaamisia alkuun ja etenemään onnistuneesti. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 48.)

Valvottu vaihto voidaan sopia järjestettäväksi silloin, kun lapsen ja vanhemman tapaminen sujuu, mutta lapsen haku- ja palautustilanteisiin liittyy ongelmia, esimerkiksi vanhempien välistä voimakasta riitaa. Myös jatkuvat tapaamisten peruuntumiset ovat syitä järjestää valvottuja vaihtoja. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 49.)

Kunnallisella puolella on oikeus määritellä miten tuki ja valvonta käytännössä toteutetaan (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 49). Naantalissa tapaamisia ja vaihtoja koordinoi vastaava perheohjaaja, ja virka-aikana pääasiassa perhetyöntekijät toteuttavat vaihtoja ja tapaamisia. Tarvittaessa tapaamisia voidaan toteuttaa ostopalvelun kautta. Ennen lakimuutosta perhetyöntekijöiden toteuttamat valvottu tapaamiset ovat koostuneet lastensuojelun asiakkaista, mutta lakiuudistuksen jälkeen valvottuja tapaamisia on tullut myös lastenvalvojan kautta, ilman asiakkuuksia. (Henkilökohtainen tiedonanto Lehmus-Lehto 17.2.2016.)

6 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ NAANTALISSA

6.1 Tehostettu perhetyö

Naantalissa lastensuojelun asiakkuudella myönnettävästä perhetyöstä käytetään nimitystä tehostettu perhetyö. Tavoitteet ovat perhetyössä vastaavat kuin yleisesti perhetyössä, mutta koska työ on suunnattu erityistä tukea kaipaaville perheille, joissa on alaikäisiä lapsia kotona tai sijoitettuna, ongelmat voivat olla kasaantuneita ja vakavampia. Perheiden voimavarat saattavat olla jo lähes ehtyneet, jolloin voimavarojen löytäminen ja vahvistaminen ovat tehostetun perhetyön tavoitteena. Joissakin tilanteissa perhetyö on pitkäaikaista tukea ja kannattelua, jotta lapsen kotona asuminen

mahdollistuisi. Tehostettu perhetyö voi olla myös intensiivistä tukea perheille erilaisissa kriisitilanteissa. (Naantalın kaupungin www-sivut 2016; Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2016.)

Tehostetun perhetyön prosessi on vastaava, kun sosiaalihuollon perhetyön prosessi, mutta tehostetussa perhetyössä prosessia seuraa aloituspalaverin jälkeen kahden viikon kartoitusvaihe. Tämän jälkeen seuraa työskentelyvaihe, joka kestää kaksi kuukautta. Käyntien tiheys työskentelyvaiheessa on vähintään kaksi kertaa viikossa. Aloitus on siis intensiivisempi kuin sosiaalihuollon mukaisessa prosessissa. Työskentelyvaiheen jälkeen prosessi etenee palaverien, väliarviointien ja varsinaisen työn merkeissä sosiaalihuollon perhetyön prosessin kaltaisesti. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2016.)

6.2 Nuorten avohuollon ohjaus

Nuorten avohuollon ohjaajat tarjoavat nuorille yksilöllistä ohjausta, joka puolestaan tukee ja sivuaa perhetyötä. Asiakasperheessä saattaa olla esimerkiksi nuorten avohuollon ohjaaja työskentelemässä nuoren kanssa ja perhetyöntekijä puolestaan työskentelee perheen kanssa yhteisesti. Riippuen perheen tilanteesta perhetyöntekijän työ voi, nuoren saadessa yksilöllistä ohjausta, painottua esimerkiksi vanhempien tai muun perheen kanssa työskentelyyn tai perheen keskinäisiin vuorovaikutustilanteisiin. Nuorten avohuollon ohjaajia on Naantalissa kaksi ja tärkeä työväline heille on aktivoiva työote asiakkaan toimintakyvyn tukemiseksi. Lisäksi nuorten avohuollon ohjaajilla on tietoa nuorille suunnatuista palveluista ja toiminnasta, joilla tukea lisää nuoren myönteistä kasvua ja kehitystä. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016; Naantalın perhetyön perehdytyskansio 2016.)

Nuorten avohuolto on suunnattu alle 18-vuotiaille naantalilaisille nuorille ja alle 21-vuotiaille jälkihuollon asiakkaille. Nuorten avohuollon asiakkuudet perustuvat myös sosiaalityöntekijän arvioon ja päätökseen. Tuki ja ohjaus voi liittyä esimerkiksi murosikään, itsenäistymiseen, koulunkäyntiin tai päihteisiin liittyviin asioihin. Tämän lisäksi erilaisiin perhetilanteisiin voi nuorella liittyä tuen tai ohjauksen tarvetta. Kuten

perhetyössäkin, elämäntilannetta kartoitetaan ensin, jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman monipuolisesti nuoren tarpeisiin. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016; Naantalin perhetyön perehdytyskansio 2016.)

Nuorten avohuollon ohjaus on tavoitteellista, säännöllistä ja esimerkiksi tapaamisten kestot ja tiheydet ovat riippuvaisia nuoren kokonaistilanteesta. Työskentelyyn kuuluu neljä vaihetta, jotka ovat kartoitus-, työskentely-, seurantavaihe ja lopetus. Nuorten avohuollon ohjauksen prosessi etenee siis vastaavasti kuin perhetyö. Itse työskentely voi tapahtua toimistolla, kotikäynneillä, koulussa tai lähes missä tahansa muussa arjen toimintaympäristössä, joka edesauttaa työskentelyä nuoren kanssa. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016; Naantalin perhetyön perehdytyskansio 2016.)

6.2.1 Sosiaalitoimen työvälineitä ja menetelmiä

Naantalin sosiaalitoimen perhetyössä käytössä on erilaisia vahvuus-, voimavara-, väittämä-, tarve- ja tunnekortteja. Lisäksi perhetyöllä on erilaisia haastattelulomakkeita, joita on suunnattu eri ikäisille lapsille sekä vanhemmille. Perhetyöntekijöillä on käytössään myös monipuolinen menetelmäkansio, jossa on erilaisia tehtäviä ja työvälineitä monenlaisiin tilanteisiin. Välineitä on esimerkiksi aikuisille vanhemmuuden, kasvatuksen, lapsen hyvinvoinnin ja parisuhteen vahvistamiseen sekä monipuolisesti eri-ikäisille lapsille. Lapsille on esimerkiksi koulunkäyntiin, ystäviin, elämän iloihin ja harrastuksiin, perheeseen, pelkoon, huoleen, vuorovaikutukseen, tunteisiin ja vahvuuksiin liittyviä tehtäviä. Pienemmille lapsille on piirtämiseen tai värittämiseen pohjautuvia tehtäviä. Tehtäviä on monen ikäisille myös vahvuuksien ja heikkouksien pohjimiseksi sekä itsetutkiskelun edistämiseksi. Esimerkkejä perhetyössä käytettävistä työvälineistä ovat vanhemmuuden roolikartta, verkostokartta, ajankäyttöympyrä, kehukukkanen, aikajana ja aarrekartta. Korttimenetelmät soveltuvat monen ikäisille ja niitä voi käyttää monin eri tavoin. (Naantalin perhetyön menetelmäkansio 2016.)

Myös nuorten avohuollon ohjaajien käytössä on haastattelulomakkeita, erilaisia kortteja sekä tehtäviä, jotka ovat suunnattu puolestaan nuorille. Käytössä on esimerkiksi itsenäistyvän nuoren roolikartta, verkostokartta sekä valokuva- ja tunnekortteja. Nuor-

ten avohuollon ohjaukseen voi kuulua myös erilaisia taidelähtöisiä menetelmiä riippuen nuoren omista kiinnostuksen kohteista ja toiminnallisuus on tärkeä osa nuorten avohuollon ohjausta. (Lehmus-Lehto henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.)

7 RAPORTOINTI

Opinnäytetyömme sai alkunsa toisen ammatillisen harjoittelun aikana. Vuoden 2015 loppupuolella saimme tiedon Naantalin sosiaalitoimen perhetyön kiinnostuksesta toimia tilaajana tai yhteistyökumppanina opinnäytetyön merkeissä. Uudistuneen sosiaalihuoltolain (1301/2014) tuomien muutosten myötä aiheeksi opinnäytetyölle vakiintui esitteiden tekeminen, ja syksyllä 2015 saimme varmistuksen vastaavalta perheohjaajalta sekä neuvolan perhetyöntekijältä esitteiden tarpeesta. Lisäksi tarvetta oli myös sosiaalitoimen perhetyön www-sivujen uudistamiselle sekä perhetyön infolle yhdelle Naantalin sosiaalitoimen yhteistyötaholle. Asia eteni syksyllä vastaavan perheohjaajan kanssa yhteistyössä. Vastaava perheohjaaja toimi koko opinnäytetyöprosessin ajan ohjaajanamme tilaajan puolelta. Konsultoimme myös neuvolan perhetyöntekijää neuvolan perhetyötä koskevissa asioissa. Perhetyö kiinnostikin meitä molempia ja tästä syystä aihe tuntui sopivalta yhteiseksi opinnäytetyöksi.

Ideana oli siis tehdä kolme esitettä aiheista Neuvolan perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu, Naantalin sosiaalitoimen perhetyö ja nuorten avohuollon ohjaus sekä Naantalin lapsiperheiden sosiaalityö. Lisäksi opinnäytetyöhömme kuului myös suunnitellut www-sivun info ja perhetyön info Väentuvan avoimeen päiväkotiin.

7.1 Kohderyhmät

Kohderymänä opinnäytetyössä olivat kuntalaiset, pääsääntöisesti lapsiperheet, sekä neuvola ja Väentuvan avoin päiväkoti muiden yhteistyökumppaneiden lisäksi. Lapsiperheille suunnatuista palveluista ja niiden uudistuksista tiedottamalla saimme kuntalaisille tiedon, mitä tahoja Naantalissa on ja pyrimme samalla madaltamaan yhteyden ottamisen kynnystä. Myös työntekijät hyötyvät tuotoksista, sillä esimerkiksi esitteet

toimivat uusina työvälineinä työntekijöiden arjessa. Tarkoituksenamme oli tuoda tieto kuntalaisille selkeässä muodossa, jotta perhetyö ja perhepalvelut eivät näyttäytyisi pelottavina, vaan rohkaisevina ja voimaannuttavina asioina perheen hyväksi.

Perhetyön infon kohdalla kohderyhmänä olivat Väentuvan avoimen päiväkodin henkilökunta sekä siellä käyvät lapsiperheet. Toimme Väentuvalla tarkemmin julki ennaltaehkäiseviä palveluja, sekä sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun perhetyön eriävaihtaisuuksia.

7.2 Suunnitteluvaihe

Kävimme keskustelemassa perhetyöntekijöiden ja nuorten avohuollon ohjaajien kanssa vuoden 2015 syksyllä. Keskustelimme lakien tuomista muutoksista sekä niiden vaikutuksista Naantalissa. Tällöin saimme tarkempaa tietoa siitä, minkälaisia esitteitä perhetyö tarvitsisi. Tämän jälkeen aloitimme teoriaosuuden jakamisen. Jaoimme työn niin, että toinen keskittyi keräämään tietoa perheistä, perhetyöstä yleisesti, ennaltaehkäisevästä perhetyöstä ja lapsiperheiden kotipalvelusta. Toinen puolestaan keskittyi sosiaalihuoltolain mukaiseen ja lastensuojelun perhetyöhön, sosiaalihuoltolain tuomiin uudistuksiin sekä Naantalissa perheitä koskevien palveluiden avaamiseen. Samaan aikaan ideana oli koota www-sivujen infoa sosiaalitoimen perhetyöstä. Raportointiosion ja pohdintaosion suunnittelimme tekemämme yhdessä. Suunnittelimme myös, että toinen hoitaa yhteydenpidon Naantalissa kanssa ja toinen keskittyy yhteydenpitoon koulun suuntaan.

Neuvottelimme yhteyshenkilöimme kanssa tuotoksiin liittyvästä aikataulusta tilaajan kannalta. Www-sivujen oli määrä olla tammikuun 2016 aikana valmiina, esitteiden ja perhetyön infon maaliskuussa 2016. Raportointiosiota oli tarkoitus työstää koko opinnäytetyöprosessin ajan.

7.3 Toteutusvaihe

Tiedon hankinta sekä tiedon muokkaaminen tekstiksi tapahtui koko opinnäytetyöprosessin ajan jatkumona. Toteutusvaiheessa teimme valmiiksi niin www-sivun infon,

esitteet kuin myös perhetyön infon Väentuvan avoimessa päiväkodissa. Toteutimme kaikki tuotokset aikataulun mukaisesti tilaajamme ajatuksia kunnioittaen. Jokainen tuotos talletettiin sähköiseen muotoon, jotta tilaaja voi jatkossa muokata niitä. Esitteitä tulostettiin myös kirjalliseen muotoon ja jaettiin sosiaalitoimeen, neuvolaan ja Väentuvulle.

Lisäksi osallistuimme tammikuussa 2016 Naantalın perhetyön tiimin palaveriin, jossa saimme esittää työntekijöille kysymyksiä opinnäytetyötämme varten. Tiedustelimme myös ehdotuksia ja toiveita esitteisiin ja niiden sisältöön liittyen. Saimme palaverista tietoa, erityisesti nuorten avohuollon ohjauksesta, sekä uusia näkökulmia toteutusta varten.

7.3.1 Www-sivun info

Www-sivun infossa kerroimme, mitä sosiaalitoimen perhetyö on ja millä tavoin sitä voidaan asiakkaalle tarjota. Infossa selvensimme myös, mikä perhetyössä on olennaista, perhetyön suunnitelmasta ja tavoitteista sekä perhetyön keskeisistä periaatteista. Infossa esittelimme myös perhetyön vaiheet ja kerroimme esimerkkejä perhetyössä käytettävistä menetelmistä.

Sisällytimme infoon myös tehostetun perhetyön näkökulman, eli lastensuojelun perhetyön. Kerroimme, että tämä perhetyön muoto on kohdistettu erityisesti perheille, jotka tarvitsevat erityistä tukea haasteellisen tilanteensa vuoksi, joissa on alaikäisiä lapsia kotona tai sijoitettuna, ja jonka tavoitteena on vahvistaa perheen vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä. Kerroimme myös, että työ vaatii perheeltä sitoutumista ja muutosvalmiutta, sillä työskentely on vapaaehtoista toimintaa. Lopuksi kerroimme hieman perhetyöntiimistä; tiimin kokoonpanon ja vastaavan perheohjaajan tärkeimmät tehtävät. Lisäksi nettisivun infon sivulta löytyy vastaavan perheohjaajan yhteystiedot, sekä muiden perhetyöntekijöiden nimet.

7.3.2 Esitteet

Työnjako esitteiden kohdalla toteutettiin niin, että toinen, joka oli työstänyt www-sivujen tekstiä, teki esitteen neuvolan perhetyöstä ja lapsiperheiden kotipalvelusta. Toinen opinnäytetyön tekijöistä teki kaksi muuta esitettä, jotka koskivat sosiaalitoimea. Esitteiden jako pohjautui teoria-aiheiden jakoon, jolloin pystyimme hyödyntämään teoriasta saatuja tietojamme esitteisiin. Tekstit ja sisällöt toteutettiin yhteistyössä Naantalin vastaavan perheohjaajan sekä neuvolan perhetyöntekijän kanssa.

Sisältöjen ollessa valmiina aloimme työstää kaikkien esitteiden ulkoasua ja yhteneväisyyttä. Esitteiden ulkoasun muokkaamisesta vastasi pääasiassa toinen opinnäytetyömme tekijöistä. Idean saimme tutkiessamme Naantalin kaupungin käyttämää tyyliä niin viesteissä, sähköposteissa kuin julisteissakin. Tavoitteenamme oli saada esitteistä niiden tyylin kanssa yhteneväiset. Teimme esitteet Word-tekstinkäsittelyohjelmalla A5-kokoiseksi esitteeksi, joka on taiteltu A4-kokoisesta arkista. Näin ollen saimme nelisivuisen esitteen. Käytimme kaikissa esitteissä samaa fonttia ja samantyylistä otsikointia. Kansi-lehdet erosivat hieman toisistaan kuvien ollessa erilaiset, mutta yhteneväisyyttä lisäsi oranssi-siniset reunukset, jotka poimimme Naantalin logon väreistä.

Esitteet valmistuivat maaliskuussa 2016 ja ne esiteltiin maaliskuun lopussa. Tulostimme kolmea erilaista esitettä yhteensä noin 1500 kappaletta Naantalin perhetyön toimipisteessä eli Naantalin kaupunki kustansi esitteet. Taittelimme esitteet yhdessä perhetyöntekijöiden kanssa. Esitelmämme toimi näiden esitteiden julkaisutilaisuutena ja sen jälkeen toimitimme esitteitä neuvolaan ja sosiaalitoimeen. Esitteet esiteltiin vielä lapsiperheiden sosiaalityölle ja siellä ne jaettiin sosiaalityöntekijöille, sosiaalihojajille sekä psykologeille. Esitteitä jaettiin myös perhetyöntekijöille ja nuorten avohuollon ohjaajille.

Neuvolan perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelun esite

Ensimmäinen esitteemme oli nimeltään Neuvolan perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu. Etusivulla esitimme kuvan isästä ja hänen tyttärestään, jotka kävelevät käsikädessä rantakallioilla. Yhdistimme myös Naantalin logon etusivulle, sekä takasivulle.

Esitteen ensimmäinen sivu kertoo neuvolan perhetyöstä, eli kerroimme mihin tilanteisiin neuvolan perhetyötä on mahdollista saada, ja mitkä elämäntilanteet voivat esimerkiksi vaikuttaa avun tarpeeseen. Kerroimme palvelun olevan muuta neuvolatyötä täydentävää palvelua, palvelun tavoitteet, sekä miten neuvolan perhetyöhön saa yhteyden.

Toisella sivulla kerroimme lapsiperheiden kotipalvelusta. Kerroimme millaista ja mitä palvelu on, että palvelu on maksullista ja milloin palvelua voi saada. Kävimme läpi myös kotipalvelun maksut sekä kotipalvelun prosessin. Takasivulle tulivat yhteystiedot niin neuvolan perhetyöntekijälle, kuin myös vastaavalle perheohjaajalle. Kerroimme myös, miltä nettisivulta lukija voi lähteä etsimään lisätietoja tarvittaessa.

Naantalin sosiaalitoimen perhetyön ja nuorten avohuollon ohjauksen esite

Toisen esitteen etusivulle laitoimme kuvan isästä ja tämän lapsesta, jotka kävelevät metsässä käsi kädessä. Lisäsimme myös Naantalin logon etusivulle. Tämä esite sai hieman tekstipainotteisemman ilmeen, tietomäärän vuoksi. Esitteen ensimmäisellä sivulla käsitelimme, mitä sosiaalitoimen perhetyö on ja mitkä sen tavoitteet ja tehtävät ovat. Kerroimme esitteessä mihin perhetyö perustuu ja missä tilanteissa perheelle voidaan perhetyötä myöntää. Esittelimme myös pääpiirteittäin perhetyön prosessin ja esittelimme sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä sekä tehostettua perhetyötä.

Toisella sivulla kerroimme vastaavan perheohjaajan vastuualueista, perhetyöntekijöistä sekä nuorten avohuollon ohjaajista. Kuvassimme myös, mitä nuorten avohuollon ohjaus on ja milloin palvelua voidaan tarjota. Esitteen loppuun kerroimme nimellisesti myös muutamista niin perhetyöntekijöiden kuin avohuollon ohjaajienkin käyttämistä menetelmistä. Esitteen takasivulle keräsimme vastaavan perheohjaajan yhteystiedot ja puhelinajat, perhetyöntekijöiden ja nuortenavohuollon ohjaajien nimet ja puhelinnumerot, sekä toimipaikan osoitteen Naantalin logon yhteyteen.

Naantalin lapsiperheiden sosiaalityön esite

Kolmannessa esitteessä esittelimme etusivulla kuvaa nauravasta lapsesta, sekä lapsiperheiden sosiaalityön sanoman; lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäsimme etusivulle myös Naantalin logon, niin kuin kahteen muuhunkin esitteeseen.

Esitteen ensimmäisellä sivulla käsitelimme lapsiperheiden sosiaalityön tarkoitusta ja tehtäviä sekä sosiaalityöntekijöiden, -ohjaajien, vastaavan perheohjaajan ja perhetyöntekijöiden työtehtäviä. Selvensimme myös missä tilanteissa ja miten perhetyö voi olla avuksi. Toisella sivulla käsitelimme nuorten avohuollonohjausta ja sen tavoitteita sekä lapsiperhepsykologien työtä ja heidän työnkuvaansa lapsiperheiden sosiaalityössä. Esitteen takasivulla kerroimme sosiaalityön johtajan, sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien, perhetyöntekijöiden, nuorten avohuollon ohjaajien ja psykologien nimet ja puhelinnumerot, sekä mahdolliset puhelinajat. Myös tämä esite on tekstipainotteisempi, kuten perhetyön ja nuorten avohuollon esitekin, verraten neuvolaan suunnattuun esitteeseen.

7.3.3 Perhetyön info

Perhetyön info pohjautui esitteissä oleviin tietoihin. Teimme infoa varten PowerPointesityksen ja jaoimme aiheet esitteiden aiheiden mukaisesti. Omat osuutemme työstimme erikseen. Toinen opinnäytetyömme tekijöistä esitteli neuvolan perhetyötä ja lapsiperheiden kotipalvelua. Toinen puolestaan esitteli lapsiperheille suunnattuja sosiaalitoimen palveluja, joista paino oli sosiaalihuoltolain mukaisella ja tehostetulla perhetyöllä. Yhtenä tarkoituksena oli esitellä myös sosiaalitoimen vastaavaa perheohjaajaa yhtenä kanavana, johon voi ottaa yhteyttä perhepalveluihin liittyvissä asioissa. Lopullinen PowerPoint-esitys sai samantyyllisen ulkoasun kuin esitteet. Infon sisällöstä kerromme tarkemmin seuraavan alaotsikon alla.

Perhetyön info Väentuvan avoimessa päiväkodissa

Perhetyön infossa perehdyimme esitteiden aiheiseen syvemmin, erityisesti asiakkaiden näkökulman huomioiden. Jaoimme esitteet kuulijoille, jolloin aiheita pystyi PowerPoint-esityksen lisäksi seuraamaan tarkemmin niiden kautta. Infossa isoina otsikoina pidimme samoja kuin esitteissä, eli neuvolan perhetyötä, lapsiperheiden kotipalvelua sekä lapsiperheiden sosiaalityötä, joka sisälsi sosiaalihuoltolain mukaisen per-

hetyön, tehostetun perhetyön ja nuorten avohuollon ohjauksen. Esittelimme myös perhetyön tiimin sekä vastaavan perheohjaajan. Vastaava perheohjaaja eli yhteyshenkilömme oli myös mukana tilaisuudessa.

Neuvolan perhetyöstä kerroimme tarkemmin mitä se on, kuka sitä toteuttaa, mikä sen tarkoituksena on, miten sitä on mahdollista saada, miten asiakkaaksi hakeudutaan ja millainen neuvolan perhetyön prosessi on. Naantalin lapsiperheiden kotipalvelusta kerroimme kuka sitä toteuttaa, mitä se on ja mitä sillä tarkoitetaan, milloin palvelua annetaan, mitkä ovat palvelun kriteerit, mitkä ovat lapsiperheiden kotipalvelun maksut, milloin palvelua ei voida myöntää, miten palvelun tarve arvioidaan ja miten kotipalvelun prosessi etenee yhteydenotosta loppuarviointiin.

Naantalin lapsiperheiden sosiaalityöstä kerroimme mikä on sen tarkoitus, missä tilanteissa sosiaalityöhön kannattaa ottaa yhteyttä, ketä sosiaalityössä työskentelee ja yhteistyötahoista. Sosiaalitoimen perhetyössä taas keskityttiin siihen, minkä kautta perhetyötä tai nuorten avohuollon ohjausta voidaan myöntää. Sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyöosiossa käytiin läpi tarkemmin sitä, mihin työ perustuu, missä tilanteissa ja kenelle perhetyötä myönnetään, millä tavalla työskentely tapahtuu, mihin menetelmiin työ voi pohjautua, missä työtä tehdään, mitkä ovat sen tavoitteet ja mihin se rakentuu. Selvensimme myös perhetyön prosessia. Esittelimme sosiaalitoimen perhetyössä käytettäviä menetelmiä, vanhemmuuden roolikarttaa ja erilaisia menetelmäkortteja, joihin kuulijoilla oli mahdollisuus tutustua tarkemmin laittaessamme ne kiertämään.

Tehostetun perhetyön, eli lastensuojelun perhetyön osiossa keskityimme siihen, kenelle palvelu on suunnattu, mitä palvelu on, mitä palvelu edellyttää ja avattiin sitä, miten tehostettu perhetyö eroaa sosiaalihuoltolain mukaisesta perhetyöstä. Kerroimme myös tehostetun perhetyön tavoitteista ja selvensimme perhetyön prosessia ja sen eroavaisuuksia sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön. Myös valvotut ja tuetut tapaamiset sekä valvotut vaihdot esiteltiin yhtenä perhetyön toteuttamana palveluna. Nuorten avohuollon ohjaus käsiteltiin työn perusteiden, tavoitteiden ja prosessin puolesta. Esitys päättyi perhetyön tiimin esittelyyn ja erityisesti vastaavaan perheohjaajaan, joka on lapsiperheille uusi taho ottaa yhteyttä lapsiperheiden asioissa.

Aloitimme infon pitämisen 30.3.2016 noin kello 11. Esitys päättyi noin 11.40, jonka jälkeen aikaa oli vielä kysymyksille ja jälkipuinnille.

Maaliskuun viimeisenä päivänä 2016 olimme siis saaneet päätökseen niin www-sivujen infon, kolme esitettä ja perhetyön infon Naantalin perhepalveluista ja esitteitä koskevista asioista yhdelle perhetyön yhteistyötahoista. Tämän jälkeen jatkoimme teoriaosuuden hiomista ja raportoinnin viimeistelemistä.

8 POHDINTA

Aloittaessamme opinnäytetyötämme perhetyö oli meille melko kaukainen aihe. Olimme molemmat kiinnostuneita perehtymään aiheeseen syvemmin ja into kesti loppuun asti vieden projektia eteenpäin. Www-sivun info, esitteet ja perhetyön info innostivat myös osaltaan, sillä pidimme alusta lähtien siitä, että pääsemme toteuttamaan jotakin konkreettista. Lisäksi tuotokset olivat tarpeelliset tilaajalle, joten koimme tehtävän tärkeäksi.

Saimme opinnäytetyöstämme uutta ja ajankohtaista tietoa omasta alastamme ja kehityimme ammatillisesti tätä kautta. Opinnäytetyön pohjautuessa lakien uudistuksiin, saimme hyvän käsityksen siitä, kuinka merkittäviä lait käytännön työssä ovat sekä kuinka uudistukset voivat kunnassa näkyä. Lisäksi saimme parempaa käsitystä lapsiperheille suunnatuista palveluista, sekä pääsimme syventymään perhetyöhön; mihin se perustuu, sen taustalla oleviin haasteisiin ja mistä perhetyö rakentuu.

Opinnäytetyön tekeminen on opettanut myös kokonaisuuksien hallintaa. Lähtiesämme projektiin, aihe, toteutus ja eteneminen näyttivät epäselviltä, mutta selkeytyivät vaiheittain. Varmuus siitä, kuinka etenemme työssä ja mitkä ovat olennaisia aiheita työssämme, tulikin vähitellen etenemisen yhteydessä. Näin opimme myös sietämään epävarmuutta aikaisempaa paremmin projektin edetessä. Yhteistyö esimerkiksi sosiaalitoimen perhetyön kanssa toi esille nopeita muutoksia työelämässä. Niihin sopeutuminen tai uuden ratkaisun löytäminen nousivat tärkeiksi myös opinnäytetyötämme tehdessä. Myös työn eläväisyys näyttäytyi meille opinnäytetyön tekemisen kautta.

Opinnäytetyön toteuttamisen aikataulu oli tiivis ja sen osalta olisimme toimineet eri tavalla. Työskentelytahtimme oli nopeatempoinen, sillä tilaaja tarvitsi tuotokset määrättyinä aikana. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että näillä tiedoilla, aloittaisimme varsinaisen työskentelyprosessin aikaisemmin, jotta projektin toteuttamiseen olisi ollut enemmän aikaa. Www-sivujen infosta, esitteistä ja esitelmästä pystyimme kuitenkin hyvin seuraamaan omaa kehitystämme ja olemme tyytyväisiä lopullisiin versioihin. Saimme erityisesti esitteistä positiivista palautetta, joka vahvisti tunnettamme onnistumisesta. Naantalin lapsiperheille suunnattujen palveluiden työntekijät hyötyivät tuotoksistamme ja se oli yksi meidän tavoitteistamme.

Kohderyhmänä opinnäytetyössämme olivat kuntalaiset, erityisesti lapsiperheet. Lopullinen tieto siitä, että esitteet saavuttavat kohderyhmäänsä ja että ne ovat hyödyllisiä, selviäisi vasta pidemmällä aikavälillä. Jatkona opinnäytetyöllemme voisikin olla tutkimus siitä, kuinka tuotoksemme, erityisesti esitteet, ovat saavuttaneet tavoitteensa asiakkaiden tai kuntalaisten näkökulmasta.

Kokonaisuutena opinnäytetyön tekeminen oli antoisa oppimiskokemus meille molemmille. Esille tulivat parityön hyvät sekä haasteelliset puolet. Parityönä saimme erilaisia näkökulmia ja ratkaisuja aiheisiin ja pystyimme refleктоimaan tietoja ja oppeja matkan varrella keskenämme. Haasteita tuotti lähinnä aikataulujen sovittaminen. Kokonaisuudessaan yhteistyö sujui kuitenkin hyvin ja projekti oli myös sen osalta antoisa. Yhteistyö myös tilaajaamme kanssa oli sujuvaa ja tämän projektin osalta yhteistyö tuli päätökseensä esitellessämme opinnäytetyömme Naantalin perhetyön tiimin palaverissa.

LÄHTEET

- Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010. Helsinki: Väestöliiton tutkimuslaitos.
- Forsberg, H. 2003. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Forsberg, H. (toim.) & Nätkin, R. (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Yliopistopaino. 16-38.
- Forssén, K., Haataja, A. & Hakovirta, M. 2009. Yksinhuoltajien asema suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa: Forssén K., Haataja, A. & Hakovirta, M. Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.
- Heino, Tarja. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Verkkojulkaisu. Stakes: Helsinki. Viitattu 28.3.2016.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.
- Jaakkola, J., Pulma, P., Satka, M. & Urponen, K. 1994. Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisten sosiaalisen turvan historia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Jyväskylän yliopiston www-sivut. Viitattu 12.4.2016. <https://www.jyu.fi/>
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy. 2., uudistettu painos.
- Karhumäki, H. 2005. Lapsi suoraan sydämeeni – kokemuksia adoptiosta. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Ketola, J. (toim.) 2008. Perhehoito. Tekemisen ja tukemisen arvoista työtä. Jyväskylä: PS Kustannus.
- Kuorilehto, R. 2014. Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perhetyössä: Monitahoarviointi Q-metodologialla. Oulun yliopisto. Terveystieteiden laitos. Tohtorin tutkinto. Viitattu 20.3.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526203966.pdf>
- Kuosmanen, P. 1997. Lesboäidit ja lapset = lesboperhe?. Teoksessa Lehtonen, J., Nissinen, J. & Socada, M. (toim.) Hetero-olettamuksesta moninaisuuteen. Helsinki: Py Edita Ab. 100-110.
- Kuntatyöntajien www-sivut. Viitattu 5.4.2016. <http://www.kuntatyöntajat.fi/fi/Sivut/default.aspx>

Kraav, I. & Lahikainen, A-R. 2000. Perheen turva ja turvattomuus. Teoksessa Niemelä, P. & Lahikainen A-R (toim.) Inhimillinen turvallisuus. Tallinna: Kirjakeskus / Tallprint. 91-118.

Lastensuojelulaki 2007. 13.4.2007/417. 30.12.2014/1302 muutoksineen.

Lastensuojelun keskusliiton www-sivut. Viitattu 12.1.2016. <https://www.lskl.fi/>

Lastensuojelun käsikirjan www-sivut. 2016. Viitattu 25.3.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Lehmus-Lehto, S. 2016. Vastaava perheohjaaja, Naantalin perhetyö. Naantali. Henkilökohtainen tiedonanto 10.1.2016.

Lehmus-Lehto, S. 2016. Vastaava perheohjaaja, Naantalin perhetyö. Naantali. Henkilökohtainen tiedonanto 17.2.2016.

Lehmus-Lehto, S. 2016. Vastaava perheohjaaja, Naantalin perhetyö. Naantali. Henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2016..

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. 2016. Viitattu 9.2.2016.
<http://www.mll.fi/>

Naantalin perhetyön menetelmäkansio. 2016. Naantali: Naantalin perhetyö.

Naantalin perhetyön perehdytyskansio. 2016. Naantali: Naantalin perhetyö.

Naantalin kaupungin www-sivut. Viitattu 5.4.2016.

Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Oy Arkki.

Pelastakaa lapset ry:n www-sivut. Viitattu 5.4.2016. <http://www.pelastakaalapsset.fi/?gclid=CJWWuqW598sCFcUocgodtYkP-g>

Pelkonen, M. & Hakulinen, T. 2002. Hoitotiede 14. Teoksessa Pelkonen, M. & Hakulinen, T. Voimavaroja vahvistava malli perhehoitotyöhön. 202-212.

Rosengren, B. 2013. Lapseni kaksi kotia. Nettiluento Yhden vanhemman perheen liitosta perheaikaa. fi -nettisivujen kautta 15.8.2013.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY Pro Oy.

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus. 11-20.

Saastamoinen, K. 2015. Luento uudistuvasta sosiaalihuoltolaista. Luento Naantalissa sosiaalialantekijöiden koulutuksessa 18.5.2015.

- Sariola, S. 2014. Sijaisvanhemmuus tunteina ja tarinoina. Narratiivinen tutkimus perhehoidon haasteista ja arjen sankareista. Jyväskylän yliopistokeskus Chydenius. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 21.4.2016. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11537/URN_NBN_fi_jyu-2006532.pdf?sequence=1
- Simojoki, A. 2001. Iso ilo monen kulttuurin lapsesta. Helsinki: Yhteiset lapsemme ry.
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2015. Viitattu 18.1.2016.
- Sosiaalihuoltolaki. 2014. L 30.12.2014/1301.
- Suomen Uusperheiden Liitto ry:n www-sivut. Viitattu 10.4.2016. <http://supli.fi/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Viitattu 25.3.2016. <https://www.thl.fi/fi/>
- Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 18.1.2016. <http://www.tilastokeskus.fi/index.html>
- Unicefin www-sivut. Viitattu 8.3.2016. <https://www.unicef.fi/>
- Uusimäki, M. 2005. Perhetyötäkö kaikki? Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Painopaikka Oy Nord Print Ab.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén T., Neuvonen S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Yancey, G. & Lewis, R. 2009. Interracial families. Current concepts and controversies. New York: Routledge.
- Wright, L. & Leahey, M. 2009. Nurses and Families: A Guide to Family Assessment and Intervention. Philadelphia: F. A. Davis.

Www-sivun info.

SOSIAALITOIMEN PERHETYÖ

Perhetyö on pääasiassa perheen kotona tehtävää perhetyötä, joka voi olla perhetyöntekijän antamaa keskusteluapua, ohjausta ja tukea erilaisissa arjen toiminnoissa. Perhetyö voi olla vanhemmuuden tukemista kasvatustehtävässä, vanhemmuuden arviointia tai lapsen hyvinvointia tukevaa toimintaa.

Perhetyössä olennaista on aina lähelle asiakasta viety ja perheen omia voimavaroja tukeva työskentely. Perhetyön suunnitelma ja tavoitteet laaditaan aina yhdessä perheen kanssa. Perhetyön tavoitteena on muutoksen aikaansaaminen. Palvelun keskeisinä periaatteina ovat asiakasperheen asiakaslähtöisyys, osallisuus ja osallistaminen, varhainen tuki ja erityisesti lapsen etu.

Perhetyö on jaettu neljään vaiheeseen: kartoitusvaihe, työskentelyvaihe, seuranta-vaihe ja lopetus. Perhetyöntekijät käyttävät työssään erilaisia menetelmiä, joita ovat esimerkiksi konkreettinen yhdessä tekeminen, menetelmäkorttien käyttö, roolikartat ja perhetehtävät.

Tehostettu perhetyö

Tehostettu perhetyö on kohdistettu perheille, joissa on alaikäisiä lapsia joko kotona tai sijoitettuna. Tavoitteena on vahvistaa lapsiperheen vanhemmuutta ja auttaa perhettä selviytymään arjessa itsenäisesti tai tietyin tukimuodoin. Tehostettu perhetyö tukee lastensuojelun asiakasperheitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea haasteellisen tilanteensa vuoksi. Perheen osallistuminen työskentelyyn on vapaaehtoista. Se vaatii perheeltä sitoutumista ja muutosvalmiutta. Työtä tehdään koko perheen kanssa ja se perustuu perheen voimavarojen vahvistamiseen.

Perhetyöntiimi, Perhepiste

Perhetyön tiimiin kuuluvat neljä perhetyöntekijää ja kaksi nuorten avoimuuden ohjaajaa sekä vastaava perheohjaaja, jotka ovat koulutukseltaan lähihoitajia, sosiaalihoitajia ja sosionomeja (AMK ja YAMK). Vastaava perheohjaaja vastaa perhetyön koordinoinnista. Lisäksi vastaava ohjaaja ottaa vastaan kyselyt lapsiperheiden kotipalvelusta.

Vastaava ohjaaja Satu Lehmus-Lehto puh. 044 733 4603

Puhelinaika ma, ti, to ja pe klo 9-10, ke klo 12-13

Perhetyöntekijät

Hille Hellstén
Marja Kainulainen
Anna-Kaisa Kortelainen (sijainen)
Maria Neffling (sijainen)

Nuorten avoimuuden ohjaajat

Irina Peltopihko
Jonna Tanskanen

Neuvolan perhetyö ja
lapsiperheiden kotipalvelu

Naantali

Neuvolan perhetyö

- Kaikilla perheillä voi olla elämänvaiheita, joissa omat voimavarat eivät tunnu riittävän arjesta selviämiseen. Näitä tilanteita voi syntyä esim. silloin, jos vauva valvottaa ja on itkuinen, imetykseen liittyy ongelmia, vuorokausirytmii on hukassa, vanhemmat kokevat epävarmuutta lapsen hoidossa tai kasvatuksessa tai jokin yllättävä tilanne kohtaa perhettä.
- Neuvolan perhetyötä on mahdollista saada, kun perheessä on alle kouluikäinen lapsi ja ...
  - tarvitaan ohjausta ja tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa.
  - oma vanhemmuus tai jaksaminen mietityttää.
  - perheen tukiverkosto on vähäinen.
  - pari- tai perhesuhteissa on pulmia.
- Neuvolan perhetyö on ehkäisevää perhetyötä, joka on muuta neuvolatyötä täydentävää palvelua.
- Tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen neuvonnan ja yhdessä tekemisen keinoin – lähtökohtana on perheen omat tarpeet. Neuvolan perhetyö on pääsääntöisesti lyhytkestoista ja maksutonta.
- Neuvolan perhetyöhön saa yhteyden muun muassa neuvolan terveydenhoitajan kautta tai ottamalla yhteyttä perhetyöntekijään.

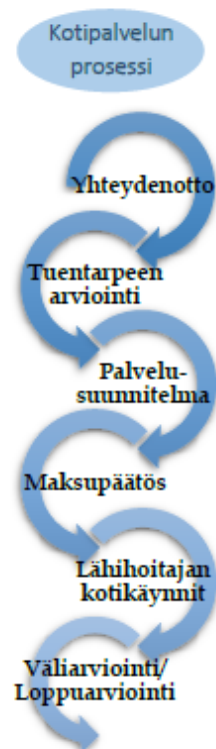
Lapsiperheiden kotipalvelu

- Lapsiperheiden kotipalvelu on tilapäistä, ennaltaehkäisevää, perheen kotona tehtävää työtä ja tuki arjessa selviytymiseen. Palvelu on esimerkiksi lastenhoitoapua ja sen ohessa arkiaskareista huolehtimista. Lapsiperheiden kotipalvelu on maksullista, mutta kotipalvelun tarve arvioidaan maksuttomalla kartoituskäynnillä.
- Kotipalvelua voidaan antaa esimerkiksi, kun perheessä on akuutti, tilapäinen tai muuten konkreettinen tuen tarve, esimerkiksi
  - vanhemman sairaus,
  - tapaturma
  - uupumus tai masennus
  - monilapsiseen perheeseen liittyvä avun tarve
  - läheisen kuolema
  - erokriisi.

Kotipalvelun maksut

Käynnin pituus	Maksun suuruus
0 – 2 h	9,30 €
2 – 4 h	16,10 €
4 – 6 h	20,60 €
yli 6 h	25,20 €

- Jos kotikäyntejä on enemmän kuin 5/kk peritään tulosidonnainen kuukausimaksu säännöllisen kotihoiton maksutaulukon mukaisesti.

Lisätietoja ja palvelutarpeen arviot

- Terveystenhoitaja, perhetyöntekijä
Elina Ketola 044 733 0029
- Vaihde: 02 4345 111
- Vastaava perheohjaaja
Satu Lehmus-Lehto 040 733 4603

www.naantali.fi

- perhe ja sosiaalipalvelut
- lapsiperheiden kotipalvelu

Naantalin sosiaalitoimen perhetyö
ja
nuorten avohuollon ohjaus

Naantali

Mitä on sosiaalitoimen perhetyö?

Perhetyö on pääasiassa perheen kotona tehtävää työtä, joka voi olla perhetyöntekijän antamaa keskusteluapua tai tukea ja ohjausta erilaisissa arjen toiminnoissa. Perhetyön tavoitteena on tukea vanhemmuutta sekä koko perheen arkea ja hyvinvointia.

Perhetyö perustuu sosiaalityöntekijän päätökseen perheen sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakkuudesta. Perhetyöstä tehdään suunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja aikataulu perhetyölle. Tavoitteet ja suunnitelmat laaditaan aina yhdessä perheen kanssa.

Perhetyötä voidaan myöntää esimerkiksi vanhemmuuden tukemiseen, lastenhoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, arjen ja arkirutiinien hallintaan, äkilliseen elämäntilanteen muutokseen ja perheen toimintakyvyn vahvistamiseen. Perhetyö jakaantuu neljään vaiheeseen.

Perhetyön prosessi

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö

Perhetyö ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta, vaan perheiden on mahdollista saada tukea perhetyöstä myös sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö edistää varhaisen tuen saamista perheelle. Työ on suunnattu perheille, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia ja työtä voidaan tehdä koko perheen kanssa.

Tehostettu perhetyö

Tehostettu perhetyö, eli lastensuojelun perhetyö, on suunnattu perheille, joissa on alaikäisiä lapsia kotona tai sijoitettuna. Tehostettu perhetyö tukee lastensuojelun asiakasperheitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea haasteellisen tilanteensa vuoksi. Perheen osallistuminen työskentelyyn on vapaaehtoista ja vaatii perheeltä sitoutumista ja valmiutta muutokseen.

Vastaava perheohjaaja

Vastaava perheohjaaja vastaa perhetyön ja nuorten avohuollon koordinoimisesta eli toiminnasta, suunnitelmista ja raportoinnista, asiakasprosessien sujuvuudesta sekä aikatauluttamisesta.

Perhetyöntekijät

Perhetyössä on neljä perhetyöntekijää, jotka toteuttavat sosiaalihuoltolain mukaista ja tehostettua perhetyötä. Perhetyöntekijät toimivat myös valvojina vanhempien ja lasten valvotuissa tapaamisissa virka-aikana. Koulutukseltaan perhetyöntekijät ovat lähihoitajia ja sosionomeja.

Nuorten avohuollon ohjaajat

Nuorten avohuollonohjaus on palvelu alle 18 -vuotiaille nuorille sekä lastensuojelun jälkihuollossa oleville alle 21 -vuotiaille. Nuorten avohuollon piiriin pääseminen perustuu sosiaalityöntekijän arvioon ja päätökseen. Nuorten avohuollon ohjaus tähtää syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen ja keskeistä työkentelyssä on nuoren myönteisen kasvun, kehityksen ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteena on tarjota nuorelle mahdollisuus keskusteluun sekä saada yksilöllistä tukea ja ohjausta elämänhallinnan eri osa-alueilla.

Tuen tarve voi nuorella liittyä esimerkiksi

- koulunkäyntiin
- murrosikään
- päihteisiin liittyviin aiheisiin
- perhetilanteeseen
- itsenäistymiseen

Käytössä olevia menetelmiä

Sekä perhetyöntekijät että nuorten avohuollonohjaajat käyttävät työssään erilaisia menetelmiä, esimerkiksi konkreettista yhdessä tekemistä, menetelmäkorttien käyttöä, roolikarttoja ja perhetehtäviä.

VASTAAVA PERHEOHJAAJA

Satu Lehmus-Lehto

040 733 4603

Puhelinajat ma, ti, to ja pe 9-10

ke 12–13

Perhetyöntekijä

Hille Hellstén

050 339 0568

Marja Kainulainen

044 733 4526

Anna-Kaisa Kortelainen

(sijainen)

044 417 1281

Maria Neffling

(sijainen)

044 733 4765

Nuortenavohuollonohjaajat

Irina Peltopihko

044 733 4511

Jonna Tanskanen

044 733 4626

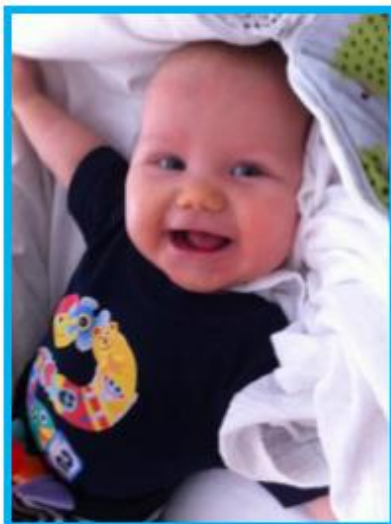
Osoite: Tuulensuunkatu 8

21100 Naantali

Naantalin
lapsiperheiden sosiaalityö

Lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Naantali

Lapsiperheiden sosiaalityö

Naantalın lapsiperheiden sosiaalityön tarkoitus on auttaa lasta ja tukea vanhempia tai huoltajia lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lisäksi lapsiperheiden sosiaalityö pyrkii ehkäisemään perheiden ongelmia ehkäisevillä perhepalveluilla. Lapsiperheiden sosiaalityöhön kuuluu Naantalissa monenlaista asiantuntemusta sekä osaamista.

Sosiaalityöntekijät ja – ohjaajat

Sosiaalityöntekijät ja – ohjaajat neuvovat ja tukevat perheitä kaikissa lasten hoidollisiin, kasvatuksellisiin sekä koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Sosiaalityöntekijä tekee palvelutarpeen arvioinnin lapsen tilanteesta, jossa moniammatillinen asiantuntemus on tarpeen. Perhettä voidaan tukea sosiaalihuoltolain tai lastensuojelun avohuollon tukitoimin, mikäli sosiaalityöntekijä arvioi sen olevan tarpeellista arvioinnin perusteella. Sosiaaliohjaajat työskentelevät sosiaalityöntekijöiden työpareina alueittain Naantalissa.

Vastaava perheohjaaja

Vastaava perheohjaaja työskentelee sosiaalityöntekijän työparina. Perhetyön toimeksiannot siirtyvät sosiaalityöntekijältä vastaavalle perheohjaajalle ja vastaavalta perheohjaajalta toimeksiannot siirtyvät puolestaan perhetyöntekijöille sekä nuorten avohuollon ohjaajille. Vastaava perheohjaaja koordinoi perhetyötä ja nuorten avohuollon ohjausta.

Perhetyöntekijät

Perhetyöntekijä työskentelee pääasiassa perheen kotona ja työ voi olla keskusteluapua tai tukea ja ohjausta erilaisissa arjen toiminnoissa. Perhetyöstä tehdään suunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja aikataulu perhetyölle. Tavoitteet ja suunnitelmat laaditaan aina yhdessä perheen kanssa. Perhetyötä voidaan myöntää esimerkiksi vanhemmuuden tukemiseen, lastenhoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, arjen ja arkirutiinien hallintaan, äkilliseen elämäntilanteen

muutokseen ja perheen toimintakyvyn vahvistamiseen. Perhetyö jakaantuu neljään vaiheeseen, jotka ovat kartoitusvaihe, työskentelyvaihe, seurantavaihe sekä lopetus. Perhetyöntekijät toimivat myös valvojina vanhempien ja lasten valvotuissa tapaamisissa virka-aikana.

Nuorten avohuollon ohjaajat

Nuorten avohuollonohjaus on palvelu alle 18 -vuotiaille nuorille sekä lastensuojelun jälkihuollossa oleville alle 21 -vuotiaille. Nuorten avohuollon piiriin pääseminen perustuu sosiaalityöntekijän arvioon ja päätökseen. Nuorten avohuollon ohjaus tähtää syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen ja keskeistä työskentelyssä on nuoren myönteisen kasvun, kehityksen ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteena on tarjota nuorelle mahdollisuus keskusteluun sekä saada yksilöllistä tukea ja ohjausta elämänhallinnan eri osa-alueilla. Tuen tarve voi nuorella liittyä esimerkiksi koulun käyntiin, murrosikään, päihteiden käyttöön, perhetilanteisiin tai itsenäistymiseen. Myös palveluohjaus kuuluu avohuollon ohjaajien työhön.

Lapsiperhepsykologit

Psykologin palvelut perustuvat lapsen edun turvaamiseen luottamuksellisessa yhteistyössä perheen kanssa. Lapsiperhepsykologin toiminnan kohteena ovat alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointiin liittyvät kysymykset. Psykologiin voi ottaa yhteyttä kaikissa perheeseen, parisuhteeseen ja lapsiin liittyvissä asioissa. Yhteydenottajat voivat olla joko suoraan vanhemmat tai yhteistyöverkoston työntekijät.

Lapsiperhepsykologi työskentelee sosiaalityöntekijän aloitteesta työparina, tapaa perhettä, lasta tai nuorta omilla tapaamisilla tai verkostoissa, ja on mukana erilaisissa selvityksissä tuoden psykologin näkökulmaa ja arviota lastensuojelutyöhön. Lapsiperhepsykologin tavoite on nostaa esiin lapsen tai nuoren näkökulmaa ja tukea hänen ja koko perheen hyvinvointia vaikeissa perhetilanteissa, kuten huoltoriidoissa, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmissa ja perhe- ja parisuhdeväkivaltatilanteissa.

Sosiaalityön johtaja

Jutta Merilahti
050 336 7765

Sosiaalityöntekijät Puhelinaika ma-pe 9-10

Liisa Hankavuori
044 417 1405

Ulrika Österlund
044 733 4525

Maija Lammela (Vs.)
050 368 6730

Sosiaaliohjaajat

Päivi Tossavainen
050 339 0559

Zivile Karvonen (Vs.)
044 733 4766

Vastaava perheohjaaja Puhelinaika ma, ti, to ja pe 9-10, ke 12-13

Satu Lehmus-Lehto
044 733 4603

Perhetyöntekijät

Hille Hellstén
050 339 0568

Marja Kainulainen
044 733 4526

Anna-Kaisa Kortelainen
(sijainen)
044 417 1281

Maria Neffling
(sijainen)
044 733 4765

Nuorten avohuollon ohjaajat

Irina Peltopihko
044 733 4511

Jonna Tanskanen
044 733 4626

Psykologit Puhelinaika ke ja to 9-10

Nina Virtanen
050 339 0599

Maaria Hartikainen
044 733 4763

Liitteenä 5 on perhetyön infon PowerPoint-esitys. Dioja on 32 kappaletta.

Neuvolan perhetyö
Lapsiperheiden kotipalvelu
Lapsiperheiden sosiaalityö
Sosiaalitoimen perhetyö
Tehostettu perhetyö

Karoliina Laamanen
Maria Neffling

Naantalin neuvolan perhetyö

Naantalin neuvolan perhetyö

- Neuvolan perhetyö on ennaltaehkäisevää työtä ja neuvolatyötä täydentävää palvelua
- Naantalissa neuvolan perhetyötä toteuttaa terveydenhoitaja
- Neuvolan perhetyön tarkoituksena on
  - Ylläpitää ja lisätä perheiden hyvinvointia ja voimavaroja
  - Pienentää perhetilanteiden vaikeutumisen riskejä
  - Tukea perhettä oikea-aikaisesti osana peruspalveluita
  - Löytää perheen omia voimavaroja neuvonnan ja yhdessä tekemisen keinoin
  - Tukea vanhempien arjessa jaksamista

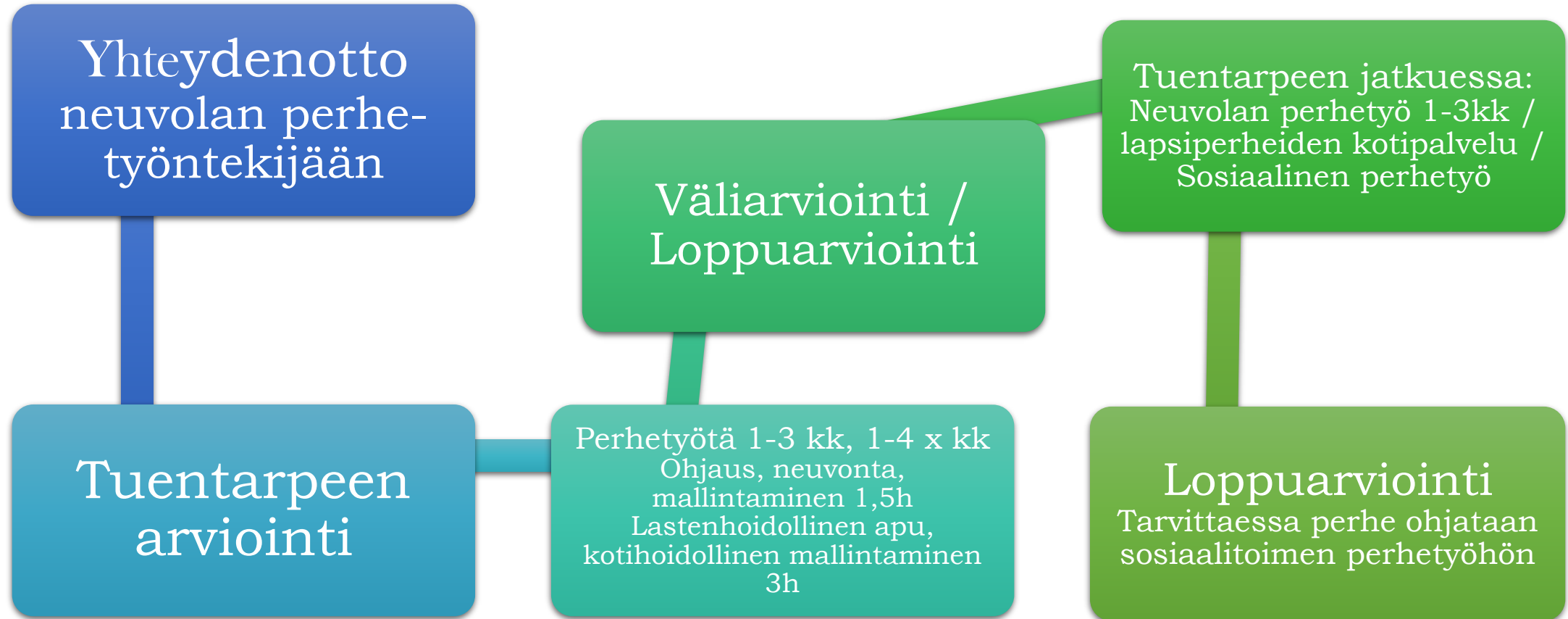

Neuvolan perhetyö on

- Maksutonta
- Lyhytkestoista
- Ennaltaehkäisevää
- Suunnitelmallista
- Voimavaroja vahvistavaa
- Perheen tarpeista lähtevää
- Luottamuksellista
- Varhaisen puuttumisen työtä
- Nopeasti tarpeeseen vastaavaa
- Perheen omaa asiantuntijuutta korostavaa

- Neuvolan perhetyötä on mahdollista saada kun perheessä on alle kouluikäinen lapsi ja
  - tarvitaan ohjausta ja tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa
  - jos vanhempien oma vanhemmuus tai jaksaminen arjessa mietityttää
  - jos perheen tukiverkoston ollessa vähäinen
  - jos pari- tai perhesuhteissa on pulmia
- Neuvolan perhetyön asiakkaaksi hakeudutaan neuvolan, muun sosiaali- ja terveystalvelun tai varhaiskasvatuksen kautta

Neuvolan perhetyön prosessi

Naantalin lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu

- Lapsiperheiden kotipalvelussa työskentelee lähihoitaja
- Lapsiperheiden kotipalvelulla tarkoitetaan tilapäivästä perheiden arjessa selviytymisen tukemista kotona tehtävällä työllä
- Palvelu on pääosin lastenhoitoapua ja sen lisäksi myös arkiaskareista huolehtimista ja perheen tukemista
- Palvelua annetaan tilanteessa, jossa asiakas itse ei voi vaikuttaa avun tarpeeseen

Lapsiperheiden kotipalvelun kriteerit

- Lapsen etu
- Avun tarpeen kiireellisyys ja pakottavuus
- Perheellä ei ole mahdollisuutta saada muuta apua
- Lapsen ikä
- Lapsen huolenpidon vaarantuminen

Kotipalvelu on tilapäistä ja maksullista palvelua (tulosidonnaisuus)

- Palvelu on lyhytaikaista
- Käynnin pituus

0 – 2 h

2 – 4 h

4 – 6 h

yli 6 h

Maksun suuruus

9,30 €

16,10 €

20,60 €

25,20 €

- Kun käyntejä on enemmän kuin 5/kk, peritään tulosidonnainen kuukausimaksusäännöllisen kotihoidon maksutaulukon mukaisesti.
- Perheen kokoa määriteltäessä otetaan huomioon yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sekä heidän kanssaan samassa taloudessa asuvat molempien alaikäiset lapset.

Kotipalvelua voidaan antaa, kun perheessä on akuutti, tilapäinen, konkreettisen tuen tarve, esim.

- Vanhemman fyysinen sairaus tai tapaturma
- Vanhemman akuutti uupumus, masennus
- Vanhemman äkillinen asiointi
- Monikkoperheeseen liittyvä avun tarve
- Monilapsiseen perheeseen liittyvä avuntarve
- Kirurgisen toimenpiteen jälkeen
- Lapsen vakava sairaus tai vamma
- Erokriisi
- Läheisen kuolema

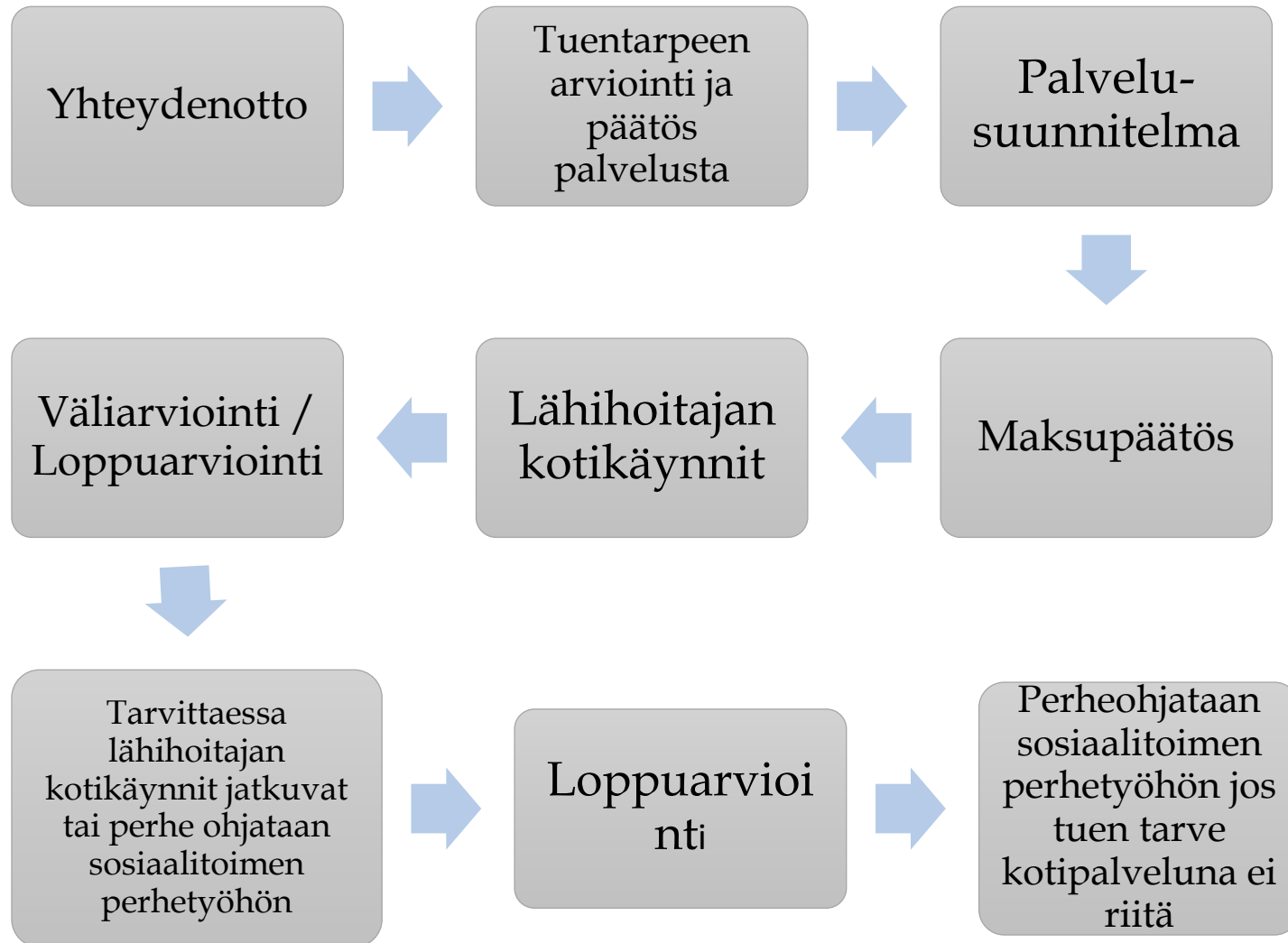

Milloin kotipalvelua ei voida
myöntää?

Miten kotipalvelun tarve arvioidaan?

- Kotipalvelun tarve arvioidaan maksuttomalla kartoituskäynnillä
- Akuuteissa tilanteissa tarve voidaan arvioida myös puhelimitse

Kotipalvelun prosessi

Naantalin lapsiperheiden sosiaalityö

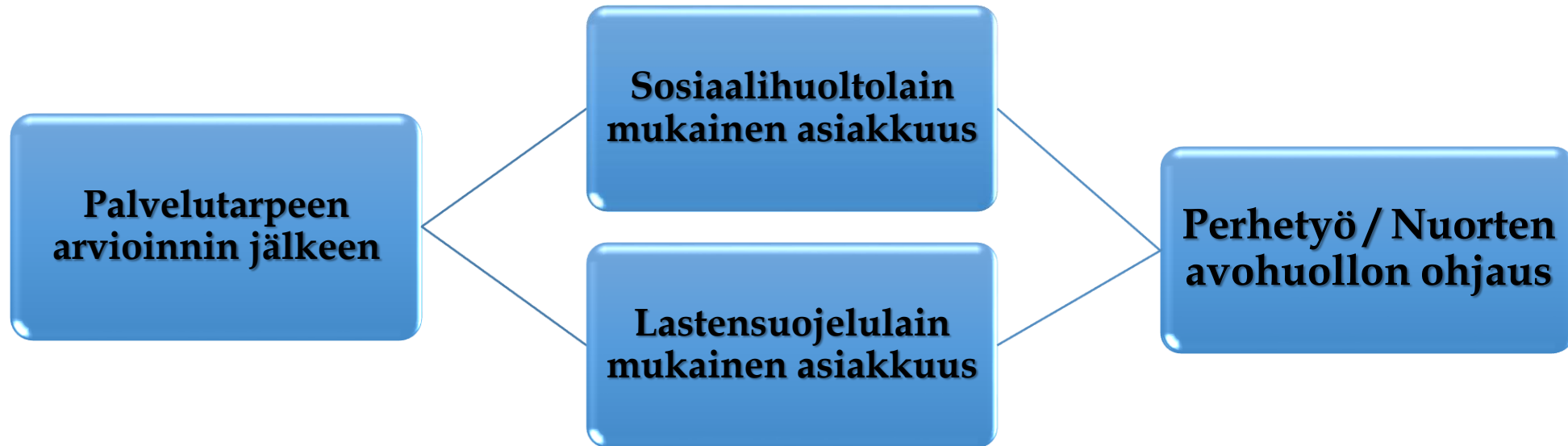
- Lapsiperheiden sosiaalityö kattaa lapsiperheille suunnatut sosiaalityön palvelut
- Perhettä pyritään ensisijaisesti auttamaan ja tukemaan ehkäisevillä perhepalveluilla
- Lapsiperheiden sosiaalityöhön perhe voi ottaa yhteyttä, kun tarvitsee apua ja neuvontaa
  - arjesta selviytymisessä
  - lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemisessa
  - asumiseen ja talouteen liittyvissä asioissa
  - lähisuhde- ja perheväkivaltatilanteessa

- Lapsiperheiden sosiaalityössä on 15 työntekijää tällä hetkellä
  - sosiaalityön johtaja
  - 3 sosiaalityöntekijää
  - 2 (3) sosiaaliohjaajaa
  - vastaava perheohjaaja
  - 4 perhetyöntekijää
  - 2 nuorten avohuollon ohjaajaa
  - 2 psykologia
- Perhepalveluissa toteutetaan aluejakoa
  - jokaisella alueella toimii työpareittain sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja
  - alueiden yhteisinä työntekijöinä toimivat perhetyöntekijät, avohuollonohjaajat ja lapsiperheiden psykologit
- Tiivistä yhteistyötä esimerkiksi koulujen, päiväkotien ja neuvolan kanssa

Sosiaalitoimen perhetyö

Sosiaalitoimen asiakkuudet, joiden kautta perhetyötä tai nuorten avohuollon ohjausta myönnetään

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö

- Perustuu sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan päätökseen perheen asiakkuudesta
- Asiakkaina perheitä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia
- Työskennellään joko lasten tai/ja aikuisten tai koko perheen kanssa
- Keskusteluun pohjautuvaa tukea ja ohjausta erilaisissa arjen tilanteissa
- Erilaisiin menetelmiin pohjautuvaa työtä (esim. roolikartta, menetelmäkortit, perhetehtävät)
- Pääasiassa perheen kotona tehtävää työtä
- Tavoitteet ja suunnitelmat työlle laaditaan aina yhdessä perheen kanssa
- Perhetyö jakaantuu neljään eri vaiheeseen: kartoitusvaihe, työskentelyvaihe, seurantavaihe ja lopetus

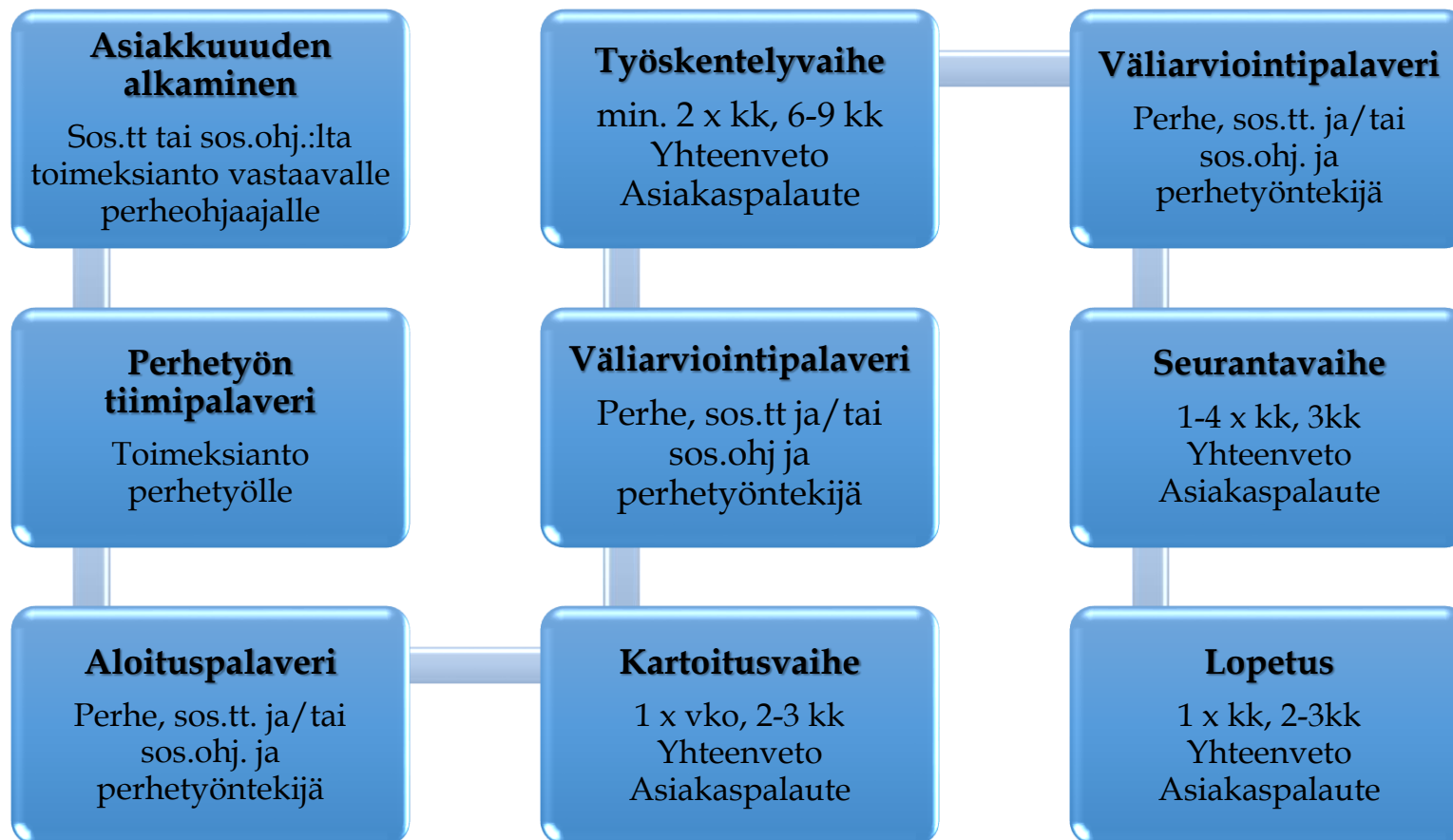
Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö rakentuu

- myönteiseen muutokseen pyrkimisestä
- tavoitteellisuudesta ja suunnitelmallisuudesta
- asiakkaan tarpeista ja niiden huomioimisesta
- yksilöllisestä ja kokonaisvaltaisesta perheen kohtaamisesta
- osallistamisesta
- tukemisesta ja ohjauksesta

Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä myönnetään

- Arjen hallintaan ja sujuvuuteen
- Vanhemmuuden tukemiseen
- Lasten hoitoon tai kasvatukseen liittyviin asioihin
- Äkillisiin elämänmuutoksiin
- Vuorovaikutukselliseen tukemiseen
- Verkostojen laajentamiseen
- Syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Perhetyön prosessi

Tehostettu perhetyö

Lastensuojelun perhetyö

Tehostettu perhetyö eli lastensuojelun perhetyö

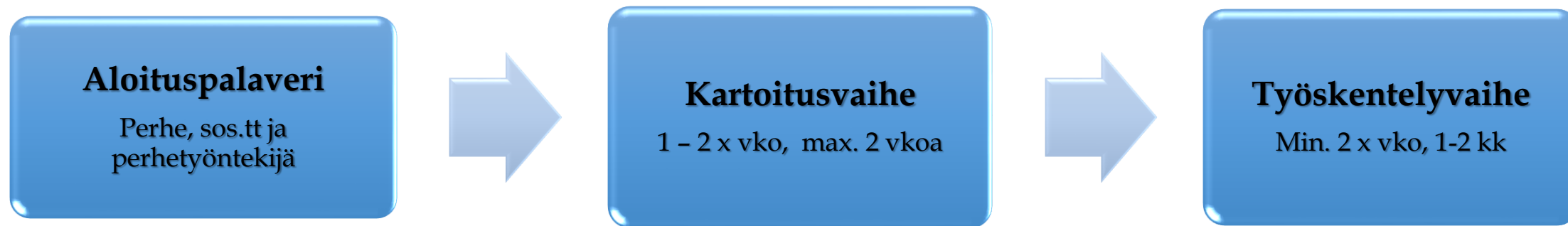
- Tehostettua perhetyö on suunnattu erityistä tukea kaipaaville perheille
- Asiakkaina perheitä, joissa alaikäisiä lapsia kotona tai sijoitettuna
- Kriisitilanteissa intensiivistä tukea ja apua
- Tehostetussa perhetyössä kontrolli vahvasti mukana
- Edellyttää perheeltä sitoutumista ja valmiutta muutokseen
- Joissakin tilanteissa perhetyö on pitkäaikaista tukea ja kannattelua, jotta lapsen kotona asuminen mahdollistuisi
- Oikeus saada myös lapsiperheiden kotipalvelua

Tehostetun perhetyön tavoitteet

- Lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen
- Vanhemmuuden vahvistaminen
- Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen
- Perheen omien voimavarojen löytyminen ja vahvistaminen
- Perheiden tukeminen ja ohjaaminen arjen toiminnoissa

Tehostetun perhetyön prosessi

Tehostetussa perhetyössä on aloituspalaverin jälkeen kartoitus- ja työskentelyvaihe, joiden jälkeen prosessi jatkuu perhetyön prosessin mukaisesti

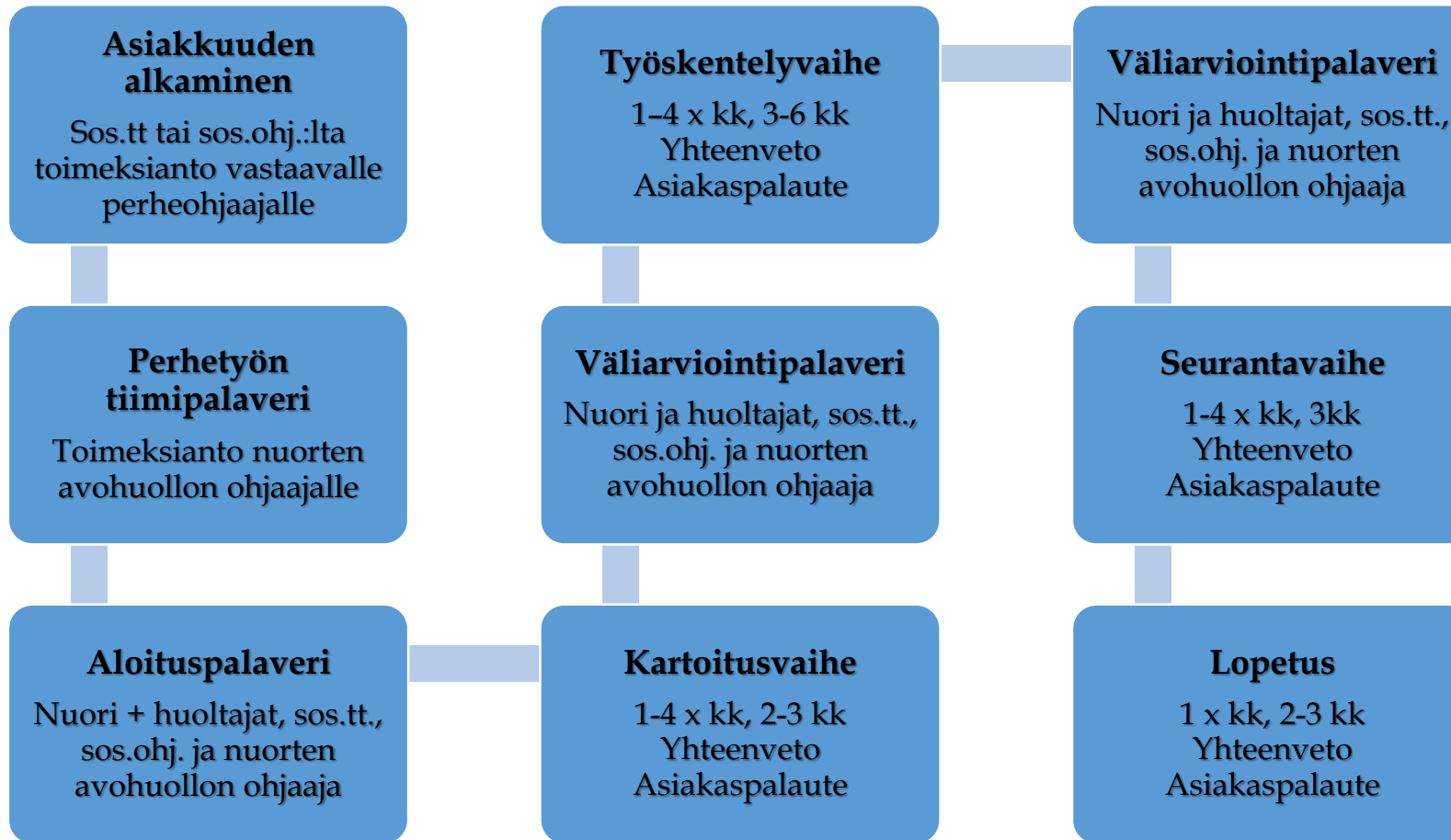
Valvotut ja tuetut tapaamiset

- Vastaava ohjaaja koordinoi tapaamisia
- Perhetyöntekijät toimivat valvojina vanhempien ja lasten valvotuissa tapaamisissa virka-aikana
- **Valvotuissa tapaamisissa** valvoja on tapaamisen ajan näkö- ja kuuloyhteydessä lapseen ja vanhempaan
- **Tuetuissa tapaamisissa** valvoja on käytettävissä tapaamisen ajan
- **Valvotuissa vaihdoissa** valvoja huolehtii, että lapsi siirtyy vanhemmalta toiselle

Nuorten avohuollon ohjaus

- Työ perustuu sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan päätökselle
- Palvelumuoto alle 18-vuotiaille nuorille ja lastensuojelun jälkihuollossa oleville alle 21-vuotiaille
- Yksilö työskentelyä nuoren kanssa syrjäytymisen ehkäisemiseksi
  - Tavoitteena tarjota yksilöllistä tukea ja ohjausta elämänhallinnan eri osa-alueilla
  - Tuen tarve voi liittyä esimerkiksi koulunkäyntiin, murrosikään, päihteiden-käyttöön, perhetilanteisiin tai itsenäistymiseen
- Tapaamisia voi olla toimistolla, koulussa tai muissa arjen ympäristöissä

Nuorten avohuollon ohjauksen prosessi

Perhetyön tiimi

- Tiimi: Vastaava perheohjaaja
2 nuorten avohuollon ohjaajaa
4 perhetyöntekijää
- Vastaava ohjaaja toimii tiiminvetäjänä vastaten perhetyön kokonaisuudesta ja koordinoinnista
- Vastaavan perheohjaajan puhelinaika on ma, ti, to ja pe klo 9-10 sekä ke klo 12-13, jolloin vastaava perheohjaaja vastaa tiedusteluihin ja kysymyksiin

Vastaava perheohjaaja Satu Lehmus-Lehto
puh. 044 733 4603
Puhelinaika: ma, ti, to ja pe klo 9-10
ke klo 12-13

Nuorten avohuollon ohjaajat:

Irina Peltopihko
Jonna Tanskanen

Perhetyöntekijät:

Hille Hellstén
Marja Kainulainen
Anna-Kaisa Kortelainen (sij.)
Maria Neffling (sij.)